

Till regeringen
(Socialdepartementet)

Pensionsmyndighetens budgetunderlag för åren 2017-2019

Datum 2016-02-19
Dok.bet. PID149410
Version 1.0
Dnr/Ref. VER 2016-4

Pensionsmyndighetens budgetunderlag för åren 2017 – 2019

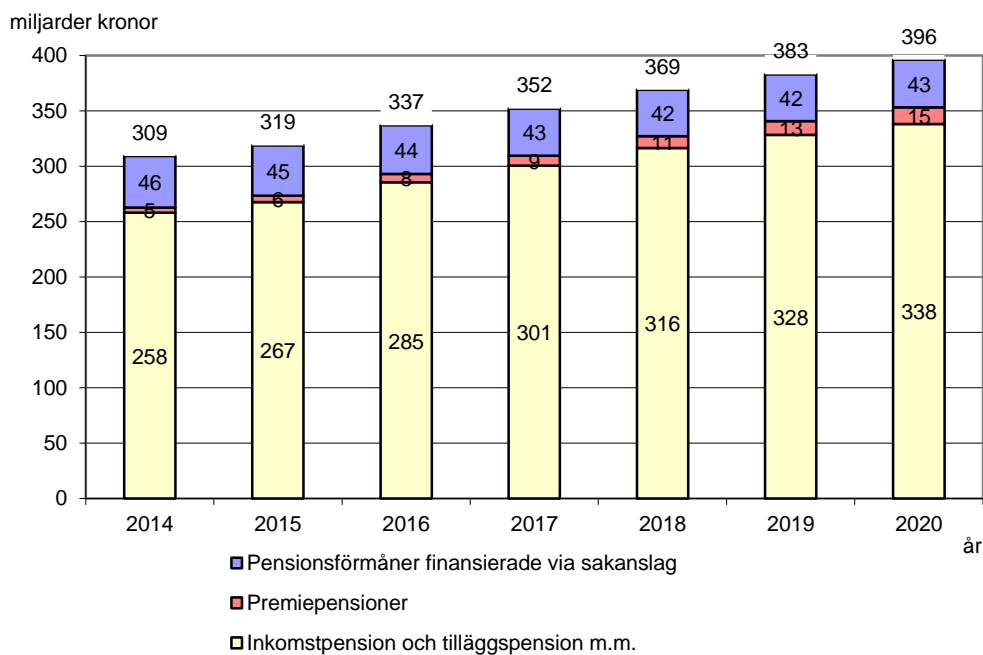
Pensionsmyndigheten överlämnar härmed budgetunderlag avseende perioden 2017 – 2019. Budgetunderlaget består av förslag till finansiering av Pensionsmyndighetens verksamhet, anslag som finansierar olika pensionsförmåner inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde samt finansiering av ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Budgetunderlaget innefattar även prognoser för 2016 – 2020.

Sammanfattning

Utgifter för pensioner och pensionsrelaterade förmåner som Pensionsmyndigheten svarar för beräknas uppgå till 352 miljarder kronor 2017. Det motsvarar 8 procent av bruttonationalprodukten (BNP). Förvaltningens kostnader beräknas samma år uppgå till 1,365 miljarder kronor, vilket utgör mindre än 0,4 % av utgifterna för pensioner.

Utgifter för pensioner

I diagrammet nedan redovisas utgiftsutvecklingen från 2014-2020.

De totala utgifterna förväntas öka under prognosperioden, från 309 miljarder kronor år 2014 till 396 miljarder kronor år 2020. Utgifterna ökar som en följd av fler ålderspensionärer och att pensionerna ökar nominellt. Antalet ålderspensionärer beräknas öka från 2,1 miljoner år 2014 till 2,3 miljoner år 2020.

Antalet 61-åringar som tog tidigt uttag minskade något mellan 2009 och 2011. Under åren 2012 – 2014 ökade däremot andelen 61-åringar med tidigt uttag men år 2015 minskade andelen något. Det antas att andelen blir samma som 2015 för kommande år. Det totala antalet med tidigt uttag av ålderspension beräknas öka under hela perioden.

Från de antaganden som gjorts avseende balansindex beräknas följande förändringar för inkomstpensionerna (och tilläggspensionerna efter 65 år):

Förändring av inkomstpensioner, procent

	2016	2017	2018	2019	2020
Januari-prognos	+4,2	+3,1	+3,2	+1,7	+1,1
Februari-prognos	+4,2	+3,1	+3,1	+1,8	+1,1

Inkomstpensionen prognostiseras att öka nominellt för varje år under prognosperioden.

Balanstalet för 2017, som nu är fastställt preliminärt, blev något lägre jämfört med föregående prognos. Balanseringsperioden beräknas upphöra 2019. Det innebär att inkomstpensionerna från och med detta år kommer att följa inkomstindex istället för balansindex. I föregående prognos beräknades att balanseringsperioden skulle upphöra 2018. Skillnaden mellan balansindex och inkomstindex 2018 beräknas dock bli marginell.

Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg eller garantipension. Antalet ålderspensionärer ökar dock. År 2017 beräknas inkomstpensionen öka relativt kraftigt. På kort sikt minskar därför antalet ålderspensionärer som får bostadstillägg eller garantipension. På längre sikt beräknas antalet vara ungefär oförändrat.

Verksamhetens kostnader

Under 2015 bedrevs ett omfattande utvecklingsarbete inom såväl informations- och konsumentuppdraget samt inom vårt samlade it-stöd. Därutöver vidtogs åtgärder och satsningar för att förbättra vårt resultat inom de anslagsfinansierade förmånerna. Tilldelade medel inklusive årets anslagssparande förbrukades således planenligt samt en del av anslagskrediten. Vi har för 2016 lagt en budget med en totalnivå, sammanlagt alla finansieringskällor, motsvarande tilldelade medel. Till 2016 har anslaget minskats med 10 miljoner kronor avseende effekthemtagningar till följd av införandet av *bostadstillägg tills vidare*.

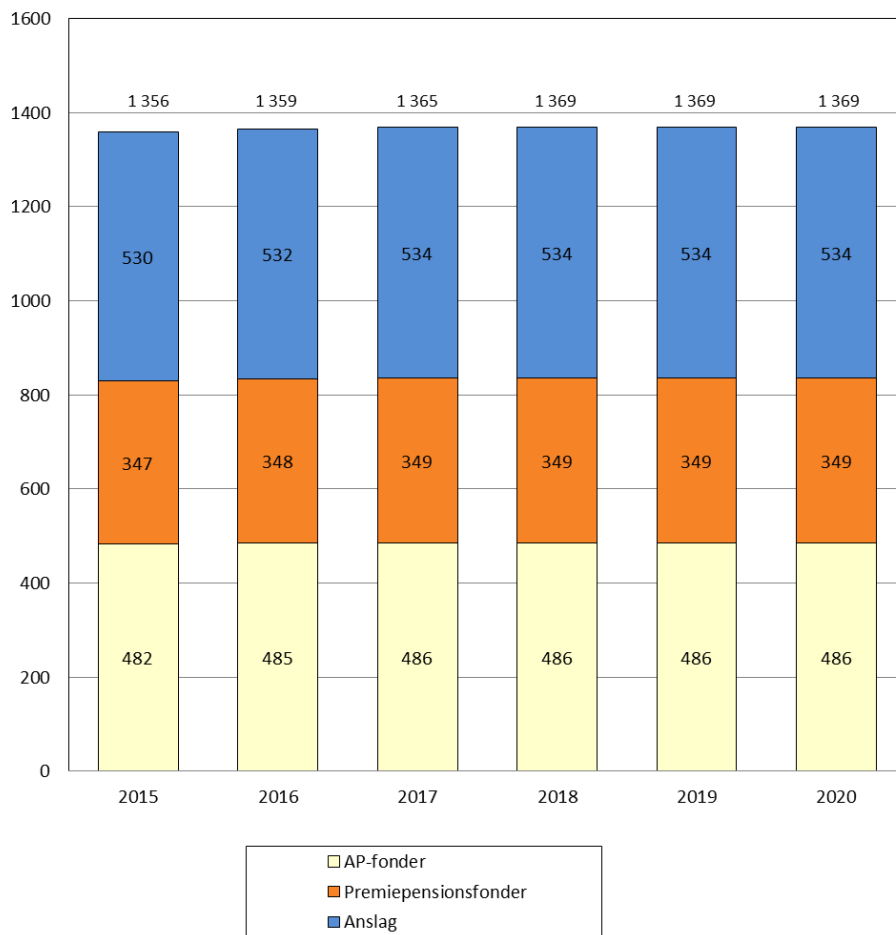
Inriktningen för åren 2017-2019 är att vi hanterar vår strategiska inriktning, och samtidigt säkerställer våra nuvarande uppdrag, inom de ekonomiska ramar som regeringen satt.

I budgetunderlaget lyfter vi dock fram några områden där omvärldens krav och ökade förväntningar från omvärlden skapar behov av förändringar i verksamheten vilket leder till ett ökat medelsbehov. Vi begär därför utökade medel till följd av tillkommande kostnader.

Redan under 2016 ser vi ett utökat medelsbehov på 5 miljoner kronor för att bygga upp och förbereda verksamheten kring äldreförsörjningsstöd och efterlevandestöd till barn för de ökande ärendeflödena som framöver kommer ligga på en betydligt högre nivå. Under perioden som detta budgetunderlag omfattar skulle vi behöva tillföra även verksamheten inom området för statistik och analys med uppskattningsvis 5 miljoner kronor årligen. Pensionsmyndigheten ser därutöver behov av att fortsatt erhålla de extra medlen om 20 miljoner kronor årligen för informations- och konsumentskyddande åtgärder även efter år 2017.

Diagrammet som följer visar förvaltningskostnadernas utveckling i fasta priser från år 2015 fram till 2020, exklusive tillkommande behov.

Miljoner kroner

Hemställan

Pensionsmyndigheten yrkar:

Pensionsmyndighetens förvaltningskostnader 2016

att Pensionsmyndigheten beviljas tilläggsanslag för år 2016 avseende utgiftsområde 11.2:1, Pensionsmyndigheten med 5 miljoner kronor.

Utgifter för pensioner samt förvaltningskostnader 2017-2019

att medel för pensioner och pensionsrelaterade förmåner samt för verksamhetens genomförande år 2017-2019 anvisas i enlighet med sammanställningen på nästkommande sida.

Krediter och låneram

- räntekontokredit på 673 miljoner kronor 2017
- låneram för investeringar om 330 miljoner kronor samt
- kredit för fondhandel på 8 000 miljoner kronor samt utökat användningsområde för denna särskilda kredit

Avgifter

att efterlevandepensionsavgiften sänks från och med år 2017 till 0,60 procent från den nuvarande nivån på 1,17 procent.

Tabellen nedan visar beräknat anslagsbehov för samtliga anslag som Pensionsmyndigheten disponerar.

Beräknat anslagsbehov för finansiering av Pensionsmyndighetens förvaltning samt för pensioner och pensionsrelaterade förmåner år 2017–2020.

Beloppen är uttryckta i löpande priser, 1000-tal kronor

	Pensions- myndighetens förslag till anslag 2017	Prognos 2018	Prognos 2019	Prognos 2020	
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom					
1:1	Garantipension till ålderspension	13 605 459	12 637 500	12 707 300	13 266 000
1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	11 613 498	11 150 700	10 660 700	10 111 300
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	8 248 600	8 109 300	8 092 500	8 135 500
1:4	Äldreförsörjningsstöd	962 400	1 042 800	1 118 500	1 196 900
2:1	Pensionsmyndigheten*	545 217	549 052	559 028	566 902
	Summa	34 975 174	33 489 352	33 138 028	33 276 602
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn					
1:5	Barnpension och efterlevandestöd	1 156 900	1 343 200	1 449 700	1 563 100
1:7	Pensionsrätt för barnår	7 528 100	7 680 100	8 209 000	8 740 000
	Summa	8 685 000	9 023 300	9 658 700	10 303 100
	Totalt	43 660 174	42 512 652	42 796 728	43 579 702

*Föreslaget anslag är inklusive äskande av extra medel om 7 miljoner kronor för tillkommande behov, se tabell 2 s.17

Samverkan mellan Pensionsmyndigheten och de berörda fackliga organisationerna har skett.

Budgetunderlaget har beslutats av Pensionsmyndighetens styrelse den 17 februari 2016. Med vid beslutet har varit vice ordförande Kerstin Wigzell samt ledamöterna Marieke Bos, Annika Creutzer, Thomas Rolén, och generaldirektör Katrin Westling Palm.

Dessutom har chefen för juridikavdelningen Mikael Westberg, chefen för ledningsstaben Maria Rydbeck samt Hans Karlsson, Stefan Granbom och Johan Söderberg varit närvarande, den senare som föredragande.

Katrin Westling Palm

Johan Söderberg

Sändlista

- Ekonomistyrningsverket
- Finansdepartementet
- Riksdagens utredningstjänst
- Riksrevisionen
- Statskontoret

Innehåll

Vad förväntas av oss?	9
Regeringens analys och slutsatser	9
Politikens inriktning	9
Vad gör vi?	9
Konsumentuppdraget och fortsättningen på Prognos till alla	11
Elektronisk förvaltning	12
Ökad migration.....	13
Servicekontoren.....	13
Ökad kunskap om tjänstepensionerna	14
Regeringens hållbarhetsmål inom förvaltningspolitiken	14
Svensk välfärd på export	14
Pensionsmyndighetens arbete med statistik och analys.....	14
Ekonomiska förutsättningar	15
Finansieringskällorna	15
Tillkommande kostnader	15
Slutsats/inriktning för Budgetunderlaget 2017-2019:	17
Förvaltningskostnader och investeringsbehov	18
Förvaltningskostnader	18
Kostnader för lokaler.....	18
Finansiering av förvaltningskostnaderna	19
Anslagsbehov	19
Anslagskredit på ramanslag	20
Verksamhetsinvesteringar samt förslag till låneram (7 kap 1 § budgetlagen) ..	20
Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden (7 kap 4 § budgetlagen)	21
Särskild kredit för fondhandel (7 kap 6 § budgetlagen).....	22
Avgiftsuttag ur AP-fonderna och Premiepensionssystemet.....	24
Försäkringsförmånerna – budgetförslag och långtidsbedömning	25
Inledning	25
Kontaktpersoner	26
Prognoser för inkomstindex och balanstal	27
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34
1:1 Garantipension till ålderspension.....	34
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	39
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	44
1:4 Äldreförsörjningsstöd.....	48
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	52
1:5 Barnpension och efterlevandestöd	52
1:7 Pensionsrätt för barnår	55
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	57
Frivillig pension	66

Bilaga 1 Sammanfattande tabeller över anslagsuppföljningen

Bilaga 2 Utgifter inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde

Bilaga 3 Månadsredovisning av prognoser för 2016

Bilaga 4 Jämförelse med den prognos som lämnades i januari 2016

Vad förväntas av oss?

Som i tidigare budgetunderlag utgår vi från vårt uppdrag där ett av målen beskrivs som att administrationen av ålderspensionssystemet ska bedrivas med låga kostnader till nytta för pensionärer och pensionssparare. Ett annat mål är att informationsgivningen ska ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin samlade framtida pension och vad som påverkar den.

Av senaste budgetprognosen (BP16) framgår regeringens analys av och slutsatser kring vår verksamhet samt politikens inriktning.

Regeringens analys och slutsatser

- Regeringens bedömning är att handläggningen av ålderspension och pensionsrelaterade förmåner i stort fungerar väl
- Regeringen kommer även fortsättningsvis att följa utvecklingen när det gäller problemen vid handläggningen av bostadstillägg och återkrav när det gäller bostadstillägg
- Den positiva trend när det gäller Pensionsmyndighetens ökande förtroende noteras. Särskilt märks detta bland de som varit i kontakt med myndigheten.

Politikens inriktning

- Inom ramen för pensionsgruppens arbete pågår sedan några år en bred översyn av olika delar av pensionssystemet. Det arbetet fortsätter och kommer att leda till förändringar men innebär inte att systemets grundläggande principer kommer att förändras
- Ett starkt fokus för regeringen är arbete med åtgärder som förlänger arbetslivet och leder till fler arbetade timmar. Av särskild vikt är åtgärder som förbättrar möjligheten för fler att faktiskt kunna jobba längre
- Regeringen kommer som tidigare ha fokus på att följa upp den faktiska ekonomiska utvecklingen för Sveriges pensionärer
- Under kommande år avser regeringen att ta ytterligare steg för att minska skatteskillnaderna mellan arbetsinkomster och pension
- Orsaken till pensionsgapet mellan könen ligger i strukturer utanför pensionssystemet. Det allmänna pensionssystemet kan inte ses isolerat från omvärlden och systemet har också konstruerats utifrån vissa antaganden om omvärlden. Regeringen har inom ramen för Pensionsgruppens arbete prioriterat en särskild översyn i syfte att inom ett antal delområden göra en analys av vad som påverkar pensionsgapet mellan kvinnor och män. Med utgångspunkt i detta ska också utredas vilka åtgärder som kan vidtas för att åstadkomma mer jämställda pensioner.

Vad gör vi?

I samband med den årliga strategiska planeringen på våren angav vi hur vi ska närma oss vår vision och uppnå våra långsiktiga mål. Vi måste först åtgärda problemen inom bostadstillägg och återkrav, för att kunna lyckas med vår förflyttning mot att i större omfattning informera och vägleda om hela pensionen, men vi måste även våga ta lite större kliv, där vi stakar ut vägen framåt med ett ännu större fokus på pensionssparare och pensionärer.

För att lyckas med detta behöver vi våga tänka nytt och vända upp och ner på hur vi brukar göra. Givetvis kommer vi att fortsätta att handlägga pensioner och

pensionsrelaterade förmåner. Vi ska fortsätta att ha ett starkt fokus på att utveckla kvalitet, produktivitet och genomströmning i den löpande handläggningen av dessa. När vi möter pensionssparare och pensionärer ska vi därför inte göra det utifrån vårt interna förmånsperspektiv utan tänka utifrån den enskildes perspektiv och de olika livsfaser och livshändelser som denne befinner sig i. Vi har identifierat tre övergripande livsfaser, spara till pension, planera uttag av pension samt leva med pension och utifrån dessa livsfaser ska vi utveckla vårt framtida kundmöte.

Styrelsen har gett oss vägledning i vad och hur vi ska prioritera i verksamheten och lyft följande områden:

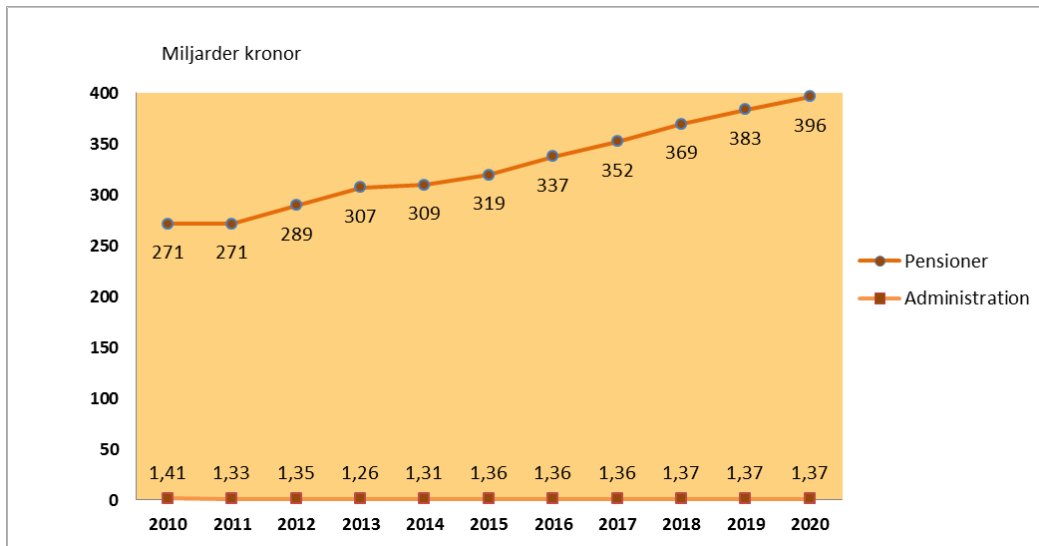
- **Säkra produktionen** – vilket vi gör genom att ha fortsatt starkt fokus på att säkra kvalitet, produktivitet och genomströmning i all vår verksamhet.
- **Målgrupps- och individanpassad information** – vilket vi utvecklar utifrån de olika livsfaser och livshändelser där pensionssparare och pensionärer befinner sig.
- **Förenkla regler** – som vi gör genom att arbeta brett med regelförenklingar, såväl med förslag på förändringar i externt regelverk som hur vi tolkar och tillämpar detta.
- **Utveckla systemet** – där vi fortsätter att bidra till utvecklingen av pensionsystemet utifrån vårt konsumentstärkande uppdrag och utifrån Pensionsgruppens överenskommelse.
- **Samverka** – genom att utveckla samverkan och samarbete med externa parter utifrån vår framtagna strategi
- **Säkra kompetensförsörjningen** – där vi utvecklar vår förmåga att förstå och möta pensionärer och pensionssparares behov i det framtida kundmötet och i utvecklingen av våra olika tjänster.

För att internt kunna åskådliggöra och visualisera vad det egentligen är vi vill åstadkomma genom att arbeta mot och så småningom uppfylla våra långsiktiga mål har vi fortsatt arbetet med att konkretisera våra långa mål genom att ta fram en framtidsbild och illustrerat denna med framtidsberättelser.

Vi behöver också vara tydliga med hur den framtida ärendehandläggningen kommer att se ut. Fortsatt automatisering innebär att en allt större del av handläggningen sker maskinellt, men även att de kvarvarande manuella ärendena kan vara komplicerade. Arbetet i ärendehandläggningen kommer också att innebära fler arbetsuppgifter avseende kontroller, information och service. Då ärendeinflödet till stora delar är ojämnt under året kommer vi även att behöva vara flexibla och ha kompetens för att kunna utföra olika arbetsuppgifter under hög- respektive lågsäsong.

Vår myndighet har nu funnits i sex år och vi har gjort en omfattande utvecklingsresa sedan vi bildades i januari 2010. Även om sex år på ett vis inte är en lång tid har våra förutsättningar och möjligheter att nå våra långa mål väsentligt förbättrats under åren. Vi har ett i stort ett gott resultat och ett gott internt klimat. Vi har även god utvecklingsförmåga och är aktiva inom e-förvaltningsområdet. Vi har en utvecklad extern samverkan, medarbetare med hög kompetens, en stabil it-verksamhet och en utvecklad analys- och statistikverksamhet.

En indikator på den utveckling som vi genomgått sedan starten är följande diagram.

Av diagrammet framgår att vi om några år betalar ut över 100 miljarder mer till pensionärer än vid myndighetsstarten med en i stort sett bibehållen administrationskostnad. De ökande pensionsutbetalningarna speglar bland annat ett växande pensionssystem med fler pensions sparare och pensionärer vilket löpande ger oss en ökad administrationsvolym. De fortsatt låga administrationskostnaderna har vi åstadkommit genom en ständig effektivisering som möjliggjorts av strategiska investeringar och en driven verksamhetsutveckling.

Utöver ovanstående beskrivning av verksamheten vill vi i budgetunderlaget även lyfta fram följande områden.

Konsumentuppdraget och fortsättningen på Prognos till alla

Satsningen Prognos till alla pågår till 2017 med hjälp av de extra medel om 20 miljoner kronor årligen som vi tilldelats. Vi fortsätter att ge prognoser på telefon och i personliga möten, skickar ut personliga koder i det orange kuvertet, bedriver informationskampanj och turné i samband med att kuvertet skickas ut, arbetar vidare med distribuerad webb och utreder prognos för hela pensionen i nya kanaler.

Samtidigt har vi nu kommit till en nivå då vi konstaterar att arbetsinsatserna varit bra och att vi har nått våra målgrupper, men att mer omfattande ansträngningar behövs för att verkligen nå de som har låg kunskap och lågt intresse i pensionsfrågan. Vi behöver också fortsätta våra ansträngningar för att nå grupper som kan riskera att få en låg pension – småbarnsföräldrar, egenföretagare och personer med annat modersmål än svenska, samt även nå pensionärer som riskerar att hamna i en ekonomiskt utsatt situation. Vi vill också utveckla och allmänt sett verka för att inom pensionssystemet lyfta jämställdhetsfrågan, samt till att möta kommunikationsbehovet som följer av det ökade antalet nyanlända till Sverige. Vi behöver ytterligare spetsa vår utveckling av målgrupps- och individanpassad information, investera i nya tjänster, och vi ser även fortsatt ökade utvecklingsinsatser tillsammans med MinPension som en viktig del. Sammantaget ser vi därför över vår inriktning och struktur för satsningarna på vårt informationsuppdrag.

De extra medel om 20 miljoner kronor årligen som vi tilldelades 2014 för informations- och konsumentskyddande åtgärder kvarstår till och med 2017. För att kunna fullfölja vårt informationsuppdrag gör vi bedömningen att dessa medel behöver kvarstå även efter 2017. Att få fler att få en helhetsbild av sin pension och känna ett ökat självförtroende i pensionsfrågor är ett långsiktigt arbete som kräver uthållighet för att skapa varaktiga effekter. Ett alternativ till extra medel kan vara att

Pensionsmyndigheten får ett uppdrag, samt mandat att genomföra uppdraget, att ta ett ännu större ansvar för att alla pensionssparare enkelt kan få en bild av hela sin pension, genom att myndigheten skickar ut helhetsprognosen till pensionsspararna.

Elektronisk förvaltning

I avsnittet om förvaltningspolitiken i BP16 lyfter regeringen fram e-förvaltningsområdet. Att arbeta med området är inget nytt för oss. Pensionsmyndigheten har tidigt sett detta som en möjlighet och vi arbetar exempelvis redan med portalen La vita för information till efterlevande och med utredning om molntjänster för att nämna några exempel. Pensionsmyndigheten har också, precis som många andra myndigheter, gjort stora investeringar avseende funktionalitet för Mina Meddelanden. Investeringar som inte kunnat tillgodogöras i motsvarande effekthemtagningar.

Den 1 juli inleddes e-samverkansprogrammet, eSam, ett samarbete mellan myndigheter och Sveriges Kommuner och Landsting för digital samverkan. Samarbetet inleddes för att ta vid efter det att E-delegationens uppdrag upphört.

Programmets syfte är att skapa forum för fortsatt samverkan mellan medlemmarna och tillvarata det som byggts upp inom ramen för E-delegationen. Genom att ordna ett program kan vi agera som ett smörjmedel och motor i utvecklingen av den digitala samverkan, allt i syfte att förbättra, förenkla och tillgängliggöra god service till individer och företag.

Varför ett samverkansprogram?

- Det blir bättre för individer, företag och det offentliga Sverige om vi skapar digital samverkan
- Vi måste ta vara på det som byggts upp under tiden i E-delegationen
- Vi vill fortsätta driva på den gemensamma utvecklingen

I dagsläget är 14 myndigheter medlemmar i programmet samt SKL, Sveriges Kommuner och Landsting. Koordinationen för programmet utgår från det kansli som placerats på Pensionsmyndigheten och som finansieras gemensamt av medlemmarna.

På Pensionsmyndigheten märks detta samarbete, utöver att vi driver eSam:s kansli, genom att vi medverkar i utredningar och den pågående utveckling som pågår inom ramen för eSam. Vi kommer även att ta tillvara de vägledning som är framtagna och se över hur de kommer in i vår utveckling.

Genom att det gemensamt finansierade eSam kansliet är placerat hos oss på Pensionsmyndigheten får vi möjlighet att i ännu högre utsträckning påverka den gemensamma digitala agendan och vi tror att vi själva blir bättre tack vare samverkan med andra. Samarbetet gör oss myndigheter effektivare och mer drivna utifrån medborgarens behov.

Förväntade effekter:

- Ökad användning av gemensamma tjänster och återanvändning av information
- Fler har kompetens inom området digital samverkan
- Enklare och effektivare införande av initiativ och lösningar
- Ändamålsenlig arbetsfördelning och inget dubbelarbete
- Ett regelverk som stödjer digital samverkan
- En samordnad rättstillämpning

Pensionsmyndigheten har i tidigare budgetunderlag beskrivit problematik kring samarbete över myndighetsgränser och med andra aktörer inom pensionsbranschen, framför allt kopplat till finansieringsfrågor och det ekonomiadministrativa regelverket. Vi har varit i kontakt med Ekonomistyrningsverket, som inom ramen för det e-förvaltningsuppdrag man fick i samband med att E-delegationen avvecklades, utrett finansiering av drift och förvaltning av gemensamma system inom staten. Pensionsmyndigheten ser gärna att även frågan om hur gemensamma investeringar ska finansieras utreds, och att frågan då inte begränsas till att omfatta statliga myndigheter utan även situationer då kommuner, landsting och privata aktörer är inblandade. Dessutom behöver det utredas hur betalströmmarna ska gå.

Ökad migration

Sedan flera år kan vi se hur andelen ärenden med internationella inslag ökar i vår handläggning. Tydligast har det varit inom ålderspension med fler ansökningsärenden från personer som bott eller arbetat utomlands. Förskjutningen mot en mer resurskrävande handläggning har vi hittills hanterat genom effektivisering av våra övriga processer.

Denna trend har under det senaste året kompletterats med en kraftigt ökad asyl- och anhöriginvandring vilket vi kunnat märka på försäkringsutgifterna för äldreförsörjningsstöd och efterlevandestöd till ensamkommande flyktingbarn. Utöver att hantera ett ökande ärendeflöde följer även ett behov av att se över vårt bemötande, våra tjänster och vår språk användning i mötet med nyanlända. En ökande mängd ärenden inom äldreförsörjnings- och efterlevandestöd, samt bedömningen att vi ännu inte ser de fulla effekterna av invandringen, medför ett ökat resursbehov i framför allt handläggningen, men även för kundmöten på servicekontor och för försäkringsutgifterna. Att möta detta ökade resursbehov genom att styra frigjorda resurser från planerade effekthemtagningar, resurser som egentligen intecknats för andra områden, till att möta den ökade migrationen riskerar nu att tränga ut annan verksamhet.

Vi följer löpande migrationsverkets prognoser och gör samlade beräkningar av hur vårt resursbehov påverkas. Sammantaget gör vi bedömningen att vi redan från 2016 behöver tillföras mer medel för att bygga upp och förbereda verksamheten på det ökande ärendeflödet, uppskattningsvis i storleksordningen 5 miljoner kronor. Vi bedömer att motsvarande medel, om de kvarstår även efter 2016, är tillräckliga för att möta de stora ökningarna av ärenden som prognostiseras för de kommande åren.

Vi har även regeringens uppdrag att tillsammans med Försäkringskassan analysera nyanlända barns försörjning via efterlevandestöd respektive underhållsstöd samt att analysera hur behovet av äldreförsörjningsstöd bedöms utvecklas under de närmaste 10 åren.

Servicekontoren

Försäkringskassan, Skatteverket och Pensionsmyndigheten driver idag 103 servicekontor tillsammans. För att tillgodose kundbehov och krav på kostnadseffektiva kundmöten utvecklas det gemensamma konceptet löpande. Ett exempel är projektet med *Mötesplatser* där Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Skatteverket samt Sveriges kommuner och landsting sedan ett år tillbaka, med några utvalda servicekontor som plattform, samverkar för att förenkla för nyanlända och öka effektiviteten. Utvärderingen av projektet har visat på goda resultat.

Pensionsmyndigheten har idag inte kommit så långt i sin utveckling av digitala tjänster och digitala möten att det fullt ut kan ersätta besöken på servicekontor. Våra kunder är inte heller lika digitala och även den ökande migrationen kommer ställa ytterligare krav

på behov av personliga möten vid servicekontoren. Vi ser därför ett fortsatt behov av individuell information och vägledning i pensionsfrågor på servicekontoren.

Ökad kunskap om tjänstepensionerna

I Regleringsbrevet för 2016 har vi fått ett särskilt uppdrag kring tjänstepensioner som ska slutredovisas 2017. Pensionsmyndigheten ska verka för en ökad kunskap om hur sparande och utbetalning ser ut i tjänstepensionssystemen. Detta inbegriper förutom belopp bland annat vilken typ av tjänstepension det handlar om, hur många som täcks av tjänstepension och gör det under hela förvärvslivet och hur täckningsgraden ser ut för olika grupper.

Regeringens hållbarhetsmål inom förvaltningspolitiken

Av Regleringsbrevet framgår även att Pensionsmyndigheten ska analysera vilka möjligheter myndigheten har att bidra till att det finansiella systemet ska bidra till en hållbar utveckling med utgångspunkt i premiepensionssystemet. Pensionsmyndigheten ska rådgöra med bland andra Konsumentverket och Finansinspektionen i sitt arbete med att ta fram en handlingsplan och prioriteringar för fortsatta insatser inom området. Vi konstaterar att den pågående premiepensionsöversynen kan ha påverkan på uppdraget.

Svensk välfärd på export

Regeringen har inom den pågående processen för en nystart av Politiken för Global Utveckling tagit initiativ till stärkt fokus på socialförsäkringar i arbetet för att minska fattigdomen i världen. Initiativet innebär att Sverige ska sprida erfarenheter och expertis kring välfärdssystem och aktivt driva frågan om uppbyggnad av breda trygghetssystem inom internationella forum. Här bedöms att det finns en outnyttjad potential nationellt, och en stark efterfrågan utifrån, som med ökade resurser skulle kunna matchas bättre.

Med välfärdssystem som ingångsvärden i biståndsstrategier ska Sverige dela med sig av sin expertis om socialförsäkringar. Det medför bland annat att myndigheter som Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan och SIDA ska bli bättre på att samverka i dessa frågor.

Vi får i enlighet med vår instruktion bedriva sådan tjänsteexport som är förenlig med myndighetens uppgifter och verksamhetsområde. Vi har ännu inte utfört någon tjänsteexport men diskussioner har börjat föras inom området.

Pensionsmyndighetens arbete med statistik och analys

Av det som framgår ovan i avsnitten om vad som förväntas av oss och vad vi planerar, får vår verksamhet inom statistik- och analysområdet en alltmer framträdande roll och det senaste tillskottet är uppdraget kring tjänstepensioner i regleringsbrevet.

Denna förflyttning har pågått en tid och vi har redan lyft över resurser till området för att följa våra höga ambitioner och möta nya krav. Till följd av såväl ökning av löpande uppdrag med intern och extern statistik- och analysförsörjning samt att bistå i utvecklingen av pensionssystemet, som tillkommande uppdrag och nya omvärldsförutsättningar, behöver Pensionsmyndigheten satsa ytterligare resurser inom området. Bland annat eftersom efterfrågan på det utredningsstöd vi tillhandahåller regeringen överstigit de prognoser som gjordes vid myndighetens start.

Mycket av arbetet inom området genererar i sin tur utvecklingsinsatser och informationsbehov från den övriga verksamheten inom myndigheten. Vi vet till exempel inte i dagsläget vad den pågående översynen av premiepensionssystemet ger vid handen, men läggs förslag om förändringar av systemet fram medför det utvecklingsinsatser och investeringskostnader.

Vi försöker i första hand möta ökat resursbehov med effektiviseringar men vi lyfter även frågan om ökade medel för verksamheten. Detta eftersom vi nu är i ett läge där vi behöver prioritera bort nödvändig utveckling, alternativt inte har möjlighet att ge ett lika långtgående stöd i utredningsfrågor, och därmed ser ett behov att öka vår analysförmåga vilket inte kan ske fullt ut med befintliga medel.

Ekonomiska förutsättningar

2016 minskas anslaget med 10,6 mnkr till följd av effekthemtagning av införandet av tillsvidarebeslut inom bostadstillägg.

Under 2015 bedrevs ett omfattande utvecklingsarbete inom såväl informations- och konsumentuppdraget samt inom vårt samlade it-stöd. Därutöver vidtogs åtgärder och satsningar för att förbättra vårt resultat inom de anslagsfinansierade förmånerna. Tilldelade medel inklusive årets anslagssparande förbrukades således planenligt samt en del av anslagskrediten. Vi har för 2016 lagt en budget med en totalnivå, sammanlagt alla finansieringskällor, motsvarande tilldelade medel. Till 2016 har anslaget minskats med 10 miljoner kronor avseende effekthemtagningar till följd av införandet av bostadstillägg tills vidare.

Finansieringskällorna

Vår kostnadsfördelningsmodell med fördelning av kostnader mellan olika finansieringskällorna medför vissa svårigheter. Tidsrymden mellan våra medelsäskanden i budgetunderlaget och tilldelningen av medel, och de verksamhetsförändringar som kan ske däremellan, medför att någon eller några finansieringskällor vissa budgetår blir mer ansträngda. Detta eftersom vi planerar och styr utifrån vår verksamhets behov och inte utifrån våra finansieringskällors inbördes proportioner.

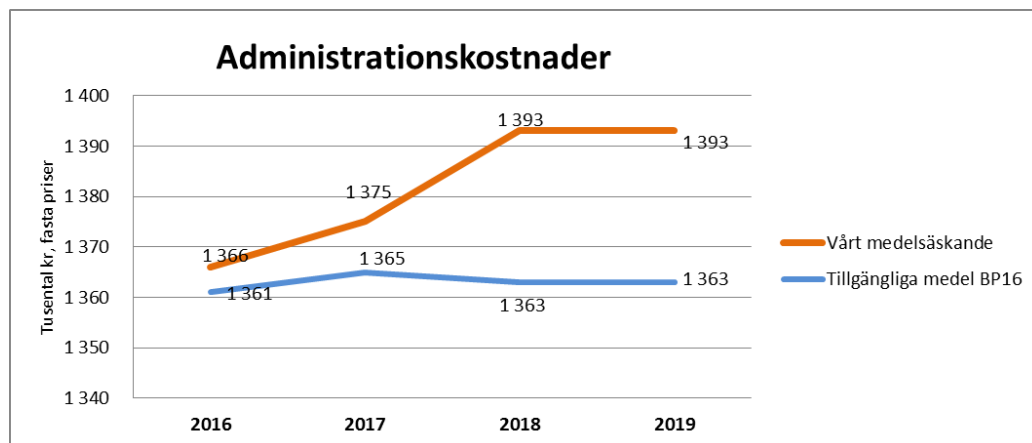
I nuläget bedömer vi att förvaltningsanslaget kommer belastas i större omfattning än tidigare de närmaste åren, även då vi planerar för att hålla en budget inom totalnivån för tilldelade medel, alla finansieringskällor inräknade. Det kommer av de pågående och planerade insatserna för att komma tillrätta med problemen inom verksamheten för bostadstillägg samt ett ökande resursbehov kopplat till ärendelagen äldreförsörjningsstöd och efterlevandestöd till barn.

Kostnadsfördelningsmodellen medför också att generella besparingskrav riktade mot förvaltningsanslaget drabbar Pensionsmyndigheten förhållandevis hårdare än andra myndigheter. Mycket förenklat så kan modellen beskrivas som att Pensionsmyndigheten finansieras via tre huvudkällor; anslag (cirka 40 %), uttag ur AP-fonderna (cirka 35 %) samt uttag ur premiepensionssystemet (cirka 25 %). Relationen mellan dessa finansieringskällor rör sig relativt långsamt och följer den verksamhet myndigheten är satt att administrera. Det innebär att en minskning av en finansieringskälla medför att även övriga finansieringskällor behöver minska med motsvarande andel. Då en anslagsbesparing inte självklart kan hämtas hem inom de andra finansieringskällorna genom någon motsvarande effektivisering, får den tas ut som sammantaget minskade ambitioner i den ordinarie verksamheten. Vi avser bedriva ett arbete med att se över vår modell för fördelning av kostnader mellan finansieringskällorna och då pröva alternativa lösningar för att i förlängningen få en modell som är mindre känslig för förändringar i verksamheten enskilda år.

Tillkommande kostnader

De resonemang som förts i avsnitten ovan, där vi lyfter fram områden där vi ser att vår verksamhet påverkas och behöver anpassas framöver, medför att vi gör bedömningen att Pensionsmyndigheten behöver tillföras ytterligare medel.

Redan under 2016 ser vi ett utökat medelsbehov på 5 miljoner kronor för att bygga upp och förbereda verksamheten kring äldreomsorgsinsatser och efterlevandestöd till barn för de ökande ärendeflödena som framöver kommer ligga på en betydligt högre nivå. Under perioden som detta budgetunderlag omfattar skulle vi behöva tillföra även verksamheten inom området för statistik och analys med uppskattningsvis 5 miljoner kronor årligen. Pensionsmyndigheten ser därutöver behov av att fortsatt erhålla de extra medlen om 20 miljoner kronor årligen för informations- och konsumentskyddande åtgärder även efter år 2017. Vårt totala medelsäskande inklusive kostnader för tillkommande verksamhet för åren 2016-2019 framgår av nedanstående diagram.

I tabellen som följer visas det ökade medelsbehovet för tillkommande kostnader så som det fördelar sig på olika verksamhetsområden.

Tabell 1. Tillkommande kostnader. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2016	2017	2018	2019
Ökad migration:				
Handläggning ÄFS och EL-stöd	5 000	5 000	5 000	5 000
Statistik & analys:				
Ökade uppdrag		5 000	5 000	5 000
Konsument- & informationsuppdrag				
Utvecklad inriktning och struktur			20 000	20 000
Totalt	5 000	10 000	30 000	30 000

Hantering av äldreomsorgsinsatser och efterlevandestöd till barn finansieras med anslag vilket gör att även tillkommande kostnader för denna hantering ska anslagsfinansieras.

Vad gäller övriga tillkommande kostnader gör vi bedömningen att dessa bör belasta finansieringskällorna med schablonen för den genomsnittliga finansieringen av vår totala verksamhet. Vår modell för fördelning av kostnader på de olika finansieringskällorna ger följande ”normalschablon”; Anslag 40 procent, AP-fonderna 35 procent och Premiepensionssystemet 25 procent.

Ökat medelsbehov för tillkommande kostnader fördelar sig därmed på finansieringskällorna enligt följande.

Tabell 2. Tillkommande per finansieringskälla. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

tkr	2016	2017	2018	2019
Förvaltningsanslag	5 000	7 000	15 000	15 000
AP-fonderna		1 750	8 750	8 750
Premiepensionssystemet		1 250	6 250	6 250
Totalt	5 000	10 000	30 000	30 000

Slutsats/inriktning för Budgetunderlaget 2017-2019:

Inriktningen för åren 2017-2019 är att vi hanterar vår strategiska inriktning, och samtidigt säkerställer våra nuvarande uppdrag, inom de ekonomiska ramar som regeringen satt.

I budgetunderlaget lyfter vi dock fram några områden där omvärldens krav och ökade förväntningar från omvärlden skapar behov av förändringar i verksamheten vilket leder till ett ökat medelsbehov. Vi begär därför utökade medel till följd av tillkommande kostnader.

Förvaltningskostnader och investeringsbehov

Tabellerna i detta avsnitt presenteras exklusive behov av extra medel som beskrivits under rubriken *Tillkommande kostnader*, s.15-17. I hemställan om anslagsmedel för 2017 (s.6) samt i bilagorna ingår dock hemställan om utökat förvaltningsanslag åren 2016 och 2017.

Förvaltningskostnader

Tabellen visar Pensionsmyndighetens kostnader för förvaltning inklusive kostnader för samarbetet med Försäkringskassan.

Tabell 3. Förvaltningskostnader*. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2015	2015	2016	2017	2018	2019
	Budget	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Intäkter	-5 000	-14 938	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Personalkostnader	632 000	603 342	665 000	657 000	657 000	650 000
Lokalkostnader	39 000	39 059	40 000	40 000	40 000	40 000
Övriga driftskostnader	311 000	347 737	289 000	289 000	288 000	280 000
Samarbete med Försäkringskassan	275 000	270 956	257 000	257 000	257 000	257 000
Lokala Servicekontor	51 000	53 963	52 000	52 000	52 000	52 000
Avskrivningar och räntor	67 000	58 000	71 000	85 000	90 000	105 000
Totalt	1 370 000	1 358 119	1 359 000	1 365 000	1 369 000	1 369 000

*Kostnader exklusive återbetalning för uppbyggnaden av premiepensionssystemet m.m.

Tabellen visar att de totala förvaltningskostnaderna beräknas ligga på en fast nivå under budgetperioden. Det sker dock en viss förskjutning mellan de olika kostnadsslagen främst till följd av det pågående intensiva utvecklingsarbetet.

En kostnadspost som förändras märkbart är avskrivningar och räntor. Dessa ökar under budgetperioden till följd av vår höga investeringstakt. Stora delar av investeringarna går till den automatisering av verksamheten som bedrivs bland annat inom våra strategiska projekt och för med sig ökade drift- & förvaltningskostnader inom it-området. Budgetmässigt motverkar vi detta i huvudsak genom att verka för en minskad konsultanvändning, effekthemtagningar samt en i övrigt bibehållen låg kostnadsnivå.

En kostnadspost som minskat kraftigt genom åren är samarbetet med Försäkringskassan. Orsaken har främst varit att kostnaderna för avskrivningar minskat årligen då flera av de stora it-systemen vi har hos Försäkringskassan blivit helt avskrivna under 2015. Vi gör nu bedömningen att kostnaderna för samarbetet långsiktigt ligger på en jämn nivå.

Kostnader för lokaler

Som framgår av tabellen är lokalkostnader en relativt liten kostnadspost som dessutom sjunkit över tiden (45 mnkr 2013). Lokalkostnaderna bedöms få små variationer under perioden.

Tabell 4. Kostnader för lokaler. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2015	2016	2017	2018	2019
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Lokalkostnader	39 059	40 000	40 000	40 000	40 000
Totalt	39 059	40 000	40 000	40 000	40 000

Den översyn av lokalbehov och lokaler som genomförts, och som resulterat i såväl kontrakt på nya som ombyggda lokaler, har påverkat våra lokalkostnader positivt. Genom en aktivt och systematisk lokalöversyn har vi på alla kontor skapat små, moderna och kostnadseffektiva lokaler, utanför centralläge, anpassade till vårt arbetssätt.

Finansiering av förvaltningskostnaderna

Förvaltningen vid Pensionsmyndigheten finansieras i huvudsak genom anslag, avgifter från Första – Fjärde AP-fonderna och avgifter från Premiepensionsfonderna. En mindre del av verksamheten finansieras från övriga fonder och övriga avgiftsintäkter.

Tabellen nedan avser den del av anslag och avgiftsintäkter som ska täcka Pensionsmyndighetens egna löpande förvaltningskostnader inklusive kostnader för tjänster tillhandahållna av Försäkringskassan och utgör därmed Pensionsmyndighetens förslag till finansiering åren 2017-2019 i 2016 års prisnivå.

Tabell 5. Finansiering av förvaltningskostnader. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2015	2016	2017	2018	2019
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Anslag					
Förvaltningsanslag	555 109	530 010	532 350	533 910	533 910
Avgiftsintäkter					
AP-fonderna	461 853	482 445	484 575	485 995	485 995
Premiepensionssystemet	338 963	331 545	333 075	334 095	334 095
Övriga intäkter					
Administration för fondförvaltare m.m.	3 377	3 000	3 000	3 000	3 000
Administrativ service (minpension.se)	1 496	1 500	1 500	1 500	1 500
Övrigt	10 070	10 500	10 500	10 500	10 500
Summa	1 370 868	1 359 000	1 365 000	1 369 000	1 369 000

För att se hur vårt förslag till finansiering i detta budgetunderlag står sig i förhållande till de nivåer som regeringen tidigare aviserat (BP16) redovisas detta i nedanstående tabell.

Tabell 6. Jämförelse totala förvaltningskostnader. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2017	2017	2017	2018	2018	2018	2019	2019	2019
	Prognos	BP16	+/-	Prognos	BP16	+/-	Prognos	BP16	+/-
Finansiering av förvaltningskostnader	1 365 000	1 364 971	-29	1 369 000	1 362 972	-6 028	1 369 000	1 362 972	-6 028
Förvaltningsanslag	532 350	528 073	-4 277	533 910	526 074	-7 836	533 910	526 074	-7 836
AP-fonderna	484 575	483 546	-1 029	485 995	483 546	-2 449	485 995	483 546	-2 449
Premiepensionssystemet	348 075	353 352	5 277	349 095	353 352	4 257	349 095	353 352	4 257

Av tabellen framgår att våra beräknade förvaltningskostnader, med tidvis nyttjande av vissa krediter, ryms inom aviserade medel.

Anslagsbehov

Förvaltningsanslaget ska täcka den del av administrationen som avser de anslagsfinansierade förmånerna, i huvudsak garantipension, bostadstillägg och efterlevandepensioner.

Tabell 7. Förvaltningsanslag - Beräknat behov. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2015	2016	2017	2018	2019
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Förvaltningsanslag	555 109	530 010	532 350	533 910	533 910
Summa	555 109	530 010	532 350	533 910	533 910

Anslagskredit på ramanslag

Pensionsmyndigheten ska lämna förslag till anslagskreditens storlek under de år budgetunderlaget avser. Vi föreslår en årlig anslagskredit motsvarande tre procent av beräknat förvaltningsanslag.

Tabell 8. Förslag till anslagskredit. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2015	2016	2017	2018	2019
	Beslutad	Beslutad	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Anslagskredit (3 %)	16 033	15 842	15 971	16 017	16 017
Summa	16 033	15 842	15 971	16 017	16 017

Verksamhetsinvesteringar samt förslag till låneram (7 kap 1 § budgetlagen)

Pensionsmyndighetens bedriver en it-intensiv verksamhet och avsätter årligen en ram för strategiskt utvecklingsarbete, fram till nu omkring 100 miljoner kronor. Vi bedömer att i genomsnitt cirka 85 procent av ramen årligen har använts för att bygga immateriella tillgångar, och därmed lånefinansierats, och resterande avsett utvecklingsarbete, exempelvis förstudier, som kostnadsförts direkt.

Utöver it-utveckling består Pensionsmyndighetens immateriella investeringar av licenskostnader för vilket vi budgeterat 17,5 miljoner kronor 2016. De materiella investeringarna utgörs från 2016 av löpande utbyte av datorer samt visst inventarieutbyte. Vi har nyligen avslutat lokalöversyner, ombyggnader och visst möbelutbyte vilket gör att de materiella investeringarna kan hållas nere de kommande åren.

Tabell 9. Verksamhetsinvesteringar. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Immateriella investeringar						
Datasystem, rättigheter m.m.	90 995	104 500	77 500	77 500	77 500	77 500
Materiella investeringar						
Maskiner, inventarier och installationer m.m.	28 359	5 400	5 400	5 400	5 400	5 400
Byggnader, mark och annan fast egendom						
Övriga verksamhetsinvesteringar	3 274					
Summa verksamhetsinvesteringar	122 628	109 900	82 900	82 900	82 900	82 900
Finansiering						
Lån i RGK (2 kap. 1 § kapitalförs. förordn.)	122 628	109 900	82 900	82 900	82 900	82 900
Summa verksamhetsinvesteringar	122 628	109 900	82 900	82 900	82 900	82 900

Här följer en sammanställning av verksamhetsinvesteringar överstigande 20 miljoner kronor inom ramen för våra immateriella investeringar. De två objekt som tas upp avser it-utveckling, dels implementering av en ny webbplattform, dels automatisering av it-stöd för efterlevandepensioner. På sikt planeras även omfattande utvecklingsinsatser

kopplade till vår administration av bostadstillägg. Vi återkommer till detta i kommande budgetunderlag när planerna konkretiserats.

Tabell 10. Särskild information om verksamhetsinvesteringar. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	Totalt	Ack utfall	2016 Prognos	2017 Beräknat	2018 Beräknat	2019 Beräknat	2020-åååå Beräknat
Verksamhetsinvesteringar per objekt							
Utveckling IT-system:							
Implementering ny webbplattform (NEW)	20 674	12 132	8 542				
Beräkna EP och automatisera (BEA)	47 137	15 249	31 888				
Summa utgifter för investeringar	67 811	27 381	40 430				
Finansiering							
Lån i RGK (2 kap. 1 § kapitalförs. förordn.)	65 821	27 381	38 440				
Summa finansiering	65 821	27 381	38 440				
Varav investeringar i anläggningstillgångar							
Datasystem, rättigheter m.m. (NEW/BEA)	60 611	22 171	38 440				
Maskiner och inventarier (NEW)	5 210	5 210					
Summa investeringar i anläggningstillg.	65 821	27 381	38 440				

Den höga nyupplåningen 2014 och 2015, samtidigt som vi inte kommit igång med avskrivningarna avseende dessa investeringar, medför för närvarande en ökande belastning av låneramen. Pensionsmyndigheten har i skrivelse till regeringen 2015-11-30, VER 2015-338, begärt höjd låneram för 2016 eftersom prognosen i dagsläget visar på ett överdrag av beslutad låneram, se tabellen nedan.

Vi gör bedömningen att behovet av nyupplåning för investeringar i immateriella och materiella anläggningstillgångar kommer att ligga på en fortsatt relativt hög nivå perioden 2017-2019.

Tabell 11. Låneram och ränteutgifter. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2015 Utfall	2016 Prognos	2017 Beräknat	2018 Beräknat	2019 Beräknat	2020 Beräknat
IB lån i Riksgäldskontoret	204 356	270 578	309 478	307 378	300 278	278 178
Investeringar	122 628	109 900	82 900	82 900	82 900	82 900
Amorteringar	56 406	71 000	85 000	90 000	105 000	105 000
UB lån i Riksgäldskontoret	270 578	309 478	307 378	300 278	278 178	256 078
Beslutad/föreslagen låneram	275 000	272 000	330 000	330 000	330 000	330 000
Ränteutgifter	529	0	0	760	723	668
Finansiering av räntor och avskrivningar*						
Förvaltningsanslag	19 906	24 823	29 718	31 731	36 963	36 943
AP-fonderna	18 334	22 863	27 371	29 226	34 044	34 026
Premiepensionssystemet	18 696	23 314	27 911	29 803	34 716	34 698

*För fördelning på finansieringskällor 2016-2020 används proportionerna från utfallet 2015. Fördelningen kan dock variera mycket över tid beroende på vad aktuella investeringar syftar till

Utöver våra egna investeringar i IT-stöd finns i samarbetet med Försäkringskassan en utvecklingsram uppgående till cirka 40 miljoner kronor årligen för utvecklingsarbete inom Försäkringskassan. Detta utvecklingsarbete avser nästan enbart systemutveckling som resulterar i immateriella tillgångar. Dessa tillgångar, inklusive tillhörande lån finns hos Försäkringskassan.

Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden (7 kap 4 § budgetlagen)

Pensionsmyndighetens räntekontokredit är avsedd för såväl skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet som kreditutrymme för förvaltningskostnader.

För förvaltningskostnaderna rör det dels medel från förvaltningsanslaget och från AP-fonderna som tillförs räntekontot med en tolfedel varje månad och dels medel från

Premiepensionsfonderna som tillförs räntekontot i samband med avgiftsuttaget som vanligtvis sker i maj varje år.

För förvaltningsanslag och AP-fondsmedel har en räntekontokredit motsvarande 10 procent av medlen tidigare år adderats till beräkningen av kreditbehovet. Eftersom dessa delar av krediten endast används vid behov, vilket hittills inte uppstått, finns i nuvarande kredit ett upparbetat överskott. I beräkningarna nedan gör vi därför bedömningen att kredit för förvaltningskostnader avseende anslags- och AP-fondsmedel redan finns inom nuvarande kreditutrymme och därför inte behöver adderas i beräkningarna för perioden 2017-2019.

För att finansiera premiepensionsdelen av förvaltningskostnaderna¹ fram till dess att avgiftsuttaget görs från premiepensionsspararnas konton i maj månad behövs kredit motsvarande fem månaders förvaltningskostnad för premiepensionen.

Förvaltningskostnader som finansieras via premiepensionssystemet ökar belastningen av den ackumulerade räntekontokrediten med omkring 30 miljoner kronor månatligen fram till den månad då det faktiska avgiftsuttaget görs från premiepensionsspararnas konton.

Utöver krediten avseende medlen för premiepensionssystemets administrationskostnader belastas krediten med skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet fram till dess att skulden är återbetald.

Skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet ska amorteras på ett rättvist sätt mellan generationerna och vara återbetald 2018. Som underlag för detta finns en modell där beräknade årliga avgifter som tas ut matchar kostnaderna för amorteringarna.

Storleken på de årliga amorteringarna är främst beroende på värdet på pensionsspararnas tillgångar.

Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden framgår av följande tabell.

Tabell 12. Förslag till räntekontokredit. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2015	2016	2017	2018	2019
		Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Premiepensionssystemet, skuld för uppbyggnad (IB)	843 876	675 307	468 934	238 285	0
Premiepensionssystemet, administrationskostnad		144 394	145 031	145 456	145 456
Premiepensionssystemet, räntor		-573	-347	-109	0
Premiepensionssystemet, ersättning till andra myndigheter		26 414	27 785	27 695	27 132
Anslag, administrationskostnad		-10 000	0	0	0
AP-fonder, administrationskostnad		-10 000	0	0	0
Beräknat maximalt nyttjande av räntekontokredit		825 542	641 403	411 327	172 589
Beslutad/föreslagen* räntekontokredit	1 067 000	832 000	673 000	432 000	181 000

*Föreslagen räntekontokredit utgörs av beräknat maximalt utnyttjande ökat med 5 procent

Särskild kredit för fondhandel (7 kap 6 § budgetlagen)

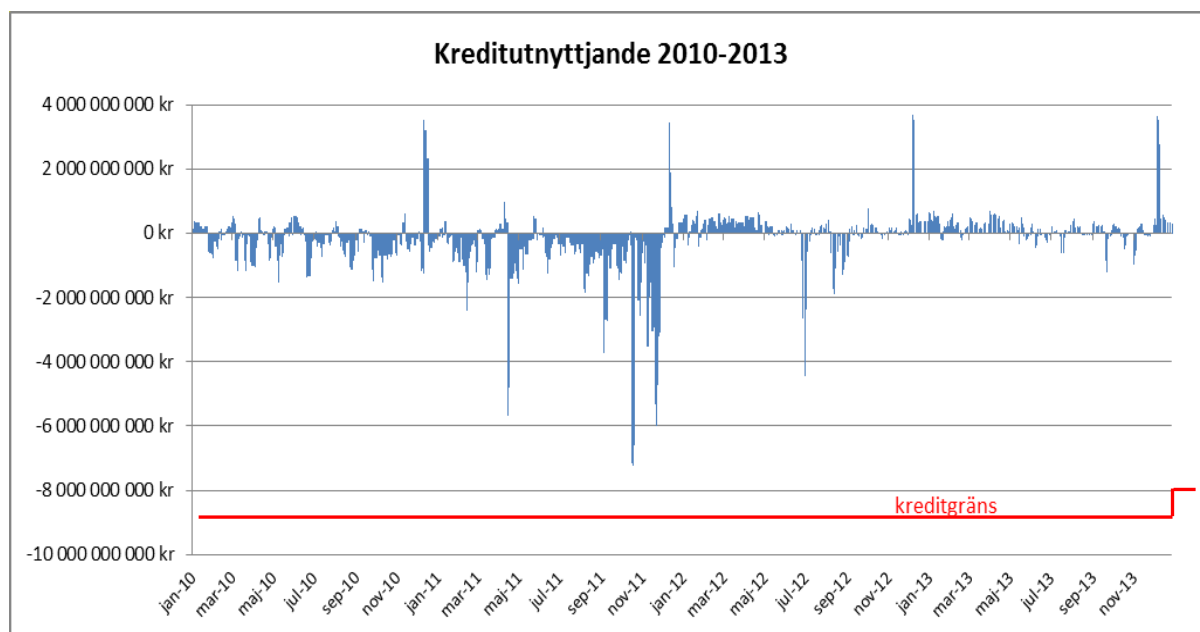
För att klara likviditetsbehovet i handeln med pensionsspararnas fonder behövs en särskild kredit. Krediten uppgick vid myndighetsstarten 2010 till 9 000 miljoner kronor och sänktes från 2014 till 8 000 miljoner kronor. Behovet av den särskilda krediten är beroende av bland annat antalet fondbyten, pensionsspararnas behållning och i vilka fonder som handel sker.

Från och med 2016 önskar Pensionsmyndigheten ha möjlighet att även använda den särskilda krediten för det kreditbehov som kan uppstå i samband med fondhandel för nya pensionsrätter.

¹ Administrationskostnad, räntor på skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet samt ersättning till andra myndigheter för administrationskostnader.

Fondhandeln med nya pensionsrätter i december finansieras av de i förväg inbetalda pensionspremierna, men vissa år händer det att det saknas tillräckligt med medel för att motsvara den pensionsgrundande inkomsten som fastställts av Skatteverket. De år då detta hänt har underskottet finansierats via lån från nästföljande intjänandeår inom den tillfälliga förvaltningen och reglerats under våren året efter. Pensionsmyndigheten anser att möjligheten att finansiera även denna fondhandel via den särskilda krediten bör ses över. Storleken på detta kreditbehov varierar men bör ligga under 500 miljoner kronor och ryms således utan problem inom befintlig kreditram.

Under 2015 har användningen av krediten som mest uppgått till 1 267 miljoner kronor under en dag (2015-04-24). Användningen av kreditramen ökade successivt fram till 2011 då krediten en enskild dag nyttjades med 7 225 miljoner kronor strax före möjligheten för förvaltningsbolag att göra automatiska massfondbyten stoppades. Efter 2011 har kreditutnyttjandet sjunkit.

Historiskt har det visat sig att då osäkerhet råder på finansmarknaden, till exempel vid kraftig börsnedgång, ökar fondbytena och därmed belastningen av krediten oavsett om förvaltningsbolag är inblandade eller inte. På lång sikt, i takt med att premiepensionssystemet växer och det totala förvaltade kapital som kan bli föremål för fondbyten successivt ökar, stiger användningen av den särskilda krediten.

Pensionsmyndigheten ser över det framtida behovet av kreditutrymme för fondhandeln. Förslaget är att vi fastställer en servicenivå för spararnas fondbyten som med rimlig säkerhet kan uppnås med en viss kreditnivå. Beräkningar visar till exempel att systemet klarar att 10 procent av spararna begär ett fondbyte samma vecka och att bytet påbörjas inom fem dagar om kreditnivån kvarstår på 8 000 miljoner kronor.

Bedömningen är dock fortsatt att krediten bör ligga kvar på nuvarande nivå, det vill säga 8 000 miljoner kronor.

Tabell 13. Särskild kredit för fondhandel. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2015	2016	2017	2018	2019
	Beslutad	Beslutad	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Särskild kredit	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000
Summa	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000

Avgiftsuttag ur AP-fonderna och Premiépensionssystemet

Enligt socialförsäkringsbalken ska kostnaderna för förvaltningen av inkomstpension och tilläggspension finansieras inom försäkringen för dessa förmåner. Kostnaderna för skötsel av premiépensionssystemet ska täckas genom avgifter som dras från pensionspararnas premiépensionskonton.

I instruktionen för Pensionsmyndigheten anges att Pensionsmyndigheten varje år ska lämna en samlad redogörelse och en framställan om ersättning för administrationen av inkomstpension, tilläggspension och premiépension. Redogörelsen ska innefatta de kostnader som berörda myndigheter har haft för administrationen av ålderspensionssystemet. Berörda myndigheter är Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten.

Pensionsmyndigheten lämnar en samlad redogörelse dels i budgetunderlaget och dels i den framställan som lämnas till regeringen senast den 15 maj årligen.

Avgiftsuttag för administration av inkomst- och tilläggspension (AP-fonderna)

Uppgifterna i tabellen nedan avser beräknat avgiftsuttag ur AP-fonderna avseende administrationen.

Tabell 14. Avgiftsuttag AP-fonderna. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2015	2016	2017	2018	2019
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	297 721	457 613	484 575	485 995	485 995
Skatteverket	395 209	396 411	417 389	416 006	407 369
Kronofogdemyndigheten	10 674	9 307	9 055	9 277	9 277
Summa	703 604	863 331	911 019	911 278	902 640

Avgiftsuttag för administration av premiépension

Uppgifterna i tabellen som följer avser beräknat avgiftsuttag ur premiépensionsfonderna avseende administrationen. I Pensionsmyndighetens kostnader nedan ingår avbetalning och ränta avseende skulden för uppbyggnaden av premiépensionssystemet.

Tabell 15. Avgiftsuttag premiépensionsfonderna. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2015	2016	2017	2018	2019
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	522 982	498 879	348 075	349 095	349 095
Skatteverket	61 751	61 939	65 217	65 001	63 651
Kronofogdemyndigheten	1 668	1 454	1 415	1 449	1 449
Summa	586 401	562 272	414 707	415 545	414 196

Kostnader som ersätts från AP-fonderna och Premiépensionssystemet

Avgiftsuttaget regleras löpande mot kostnadsutfallet.

Tabell 16. Kostnader myndigheter. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2016 års prisnivå.

	2015	2016	2017	2018	2019
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	800 816	828 990	832 650	835 090	835 090
Varav AP-fonderna	461 853	482 445	484 575	485 995	485 995
Varav Premiépensionsfonderna	338 963	346 545	348 075	349 095	349 095
Skatteverket	462 965	471 020	471 020	471 020	471 020
Varav AP-fonderna	400 402	407 369	407 369	407 369	407 369
Varav Premiépensionsfonderna	62 563	63 651	63 651	63 651	63 651
Kronofogdemyndigheten	10 726	10 726	10 726	10 726	10 726
Varav AP-fonderna	9 277	9 277	9 277	9 277	9 277
Varav Premiépensionsfonderna	1 449	1 449	1 449	1 449	1 449

Försäkringsförmånerna – budgetförslag och långtidsbedömning

Inledning

Enligt regleringsbrev för budgetåret 2016 ska Pensionsmyndigheten redovisa utgiftsprognoser för 2016 – 2020 i Hermes. Prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till statsbudgeten. De antaganden som ligger till grund för prognoserna ska redovisas. Prognoserna ska lämnas i löpande priser. Följande ska redovisas den 19 februari för sakanslagen:

- ❑ belastning på samtliga anslag och anslagsposter redovisat totalt samt fördelat per månad,
- ❑ prognoser för 2016 för samtliga anslag och anslagsposter samt för ålderspensions-systemet vid sidan av statens budget, redovisat totalt samt fördelat per månad,
- ❑ beräkningar av samtliga anslagsnivåer och anslagsposter samt utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2017 – 2020
- ❑ prognoser för balanstalet för 2017 – 2020,
- ❑ prognoser för inkomstindex för 2017 – 2020,
- ❑ förklaring till och analys av utfall i samband med förändringar i prognoser,
- ❑ beskrivningar av eventuella förändringar av prognosmodeller

I denna del av budgetunderlaget redovisas prognoser för Pensionsmyndighetens sakanslag inom utgiftsområdena 11 och 12 samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. Dessutom redovisas prognoser för balanstalet och inkomstindex i ett eget avsnitt.

En sammanfattande tabell över anslagsuppföljningen inkluderande jämförelse med statens budget redovisas i bilaga 1. Utvecklingen av antal förmånstagare, antal utbetalningar och av olika medelbelopp m.m. redovisas i bilaga 2. Månadsfördelade prognoser för år 2016 redovisas i bilaga 3. I bilaga 4 redovisas en jämförelse mellan prognoserna i detta budgetunderlag och de prognoser som lämnades till regeringen i januari 2016.

Principer för Pensionsmyndighetens förslag till anslagsbelopp 2017

Pensionsmyndigheten har i beräkningarna av förslag till anslagsbelopp antagit att inget anslagssparande får föras över mellan åren 2016 och 2017.

Högsta tillåtna anslagskredit för budgetåret 2016 för respektive anslagspost framgår av regleringsbrevet. För de anslagsposter som prognostiseras utnyttja anslagskrediten under 2016 överförs därför ett negativt överföringsbelopp från år 2016 till år 2017. Vid beräkningen av anslagsbehov har vi beaktat ingående överföringsbelopp. Vårt förslag till anslagsbelopp för 2017 är summan av prognostiserad utgift och ingående överföringsbelopp med omvänt tecken.

Prognosunderlag

Pensionsmyndigheten utnyttjar det mest aktuella dataunderlag som finns tillgängligt. Detta innebär att statistik för januari har kunnat användas som underlag i prognosen. Ekonomiskt utfall för januari 2016 har dock inte varit tillgängligt förrän i mitten på februari och har därför inte kunnat användas som prognosunderlag.

Hänsyn har tagits till kända regeländringar och lagda propositioner med lagförslag. Däremot har hänsyn inte tagits till av regeringen aviserade regeländringar för vilka lagförslag saknas eftersom det då inte finns underlag för beräkningar.

De makroekonomiska antaganden om löneutveckling, prisbasbelopp med mera som använts i beräkningarna anges i bilaga 2. Dessa antaganden har erhållits från Konjunkturinstitutet (KI) den 21 december 2015. För inkomstindex, inkomstbasbeloppet och balansindex har dock Pensionsmyndigheten gjort egna prognoser. Till beräkningarna har vidare SCB:s reviderade befolkningsprognos från november år 2015 använts.

En osäker faktor som påverkar utgifterna påtagligt kommande år är balanstalets utveckling. Osäkerheten beror bland annat på svårigheterna att bedöma börsutvecklingen och därmed också hur AP-fonderna kommer att utvecklas. Pensionsmyndigheten väljer därför att presentera tre alternativa beräkningar för balanstalet.

Hur de olika makroekonomiska förutsättningarna påverkar utgifterna redovisas under respektive anslag. Där redovisas även hur förändrade antaganden kan påverka utgiftsprognoserna i olika riktningar.

Kontaktpersoner

Anslag	Kontaktperson
Prognoser för inkomstindex och balanstal	Stefan Granbom, Hans Karlsson
11.1:1 Garantipension till ålderspension	Stefan Granbom
11.1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	Hans Karlsson
11.1:3 Bostadstillägg till pensionärer	Stefan Granbom
11.1:4 Äldreförsörjningsstöd	Stefan Granbom
11:2:1 Pensionsmyndigheten	Johan Söderberg
12.1:5 Barnpensioner och efterlevandestöd	Hans Karlsson
12.1:7 Pensionsrätt för barnår	Stefan Granbom
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	Hans Karlsson

Samtliga kan nås på telefon 0771-771 771

Prognoser för inkomstindex och balanstal

Enligt regleringsbrevet för Pensionsmyndigheten ska prognoser lämnas för balanstalet och inkomstindex för 2017 – 2020.

Inkomstindex för ett år baseras på de senaste tre årens genomsnittliga realinkomstutveckling samt förändringen av konsumentprisindex mellan juni året innan och juni två år innan. Det gäller fram till år 2016. Från år 2017 baseras inkomstindex på förändringen av genomsnittlig pensionsgrundande inkomst mellan två år. Pensionsgrundande inkomster (PGI) som överstiger 0,423 prisbasbelopp ingår för individer som är mellan 16-64 års ålder.

Inkomstindex för åren 2017-2020 är beräknat utifrån Konjunkturinstitutets prognos för summa PGI. Pensionsmyndigheten har för dessa år gjort en prognos för antal med PGI som baseras på Konjunkturinstitutets prognos för sysselsättning samt SCB:s befolkningsprognos. Pensionsmyndigheten har därefter färdigställt prognosen för inkomstindex för åren 2017-2020. Den antagandebild som använts till prognoserna finns i bilaga 2.

Inkomstindex för år 2015 är 158,91, en ökning med 2,1 procent jämfört med år 2014. Inkomstindex för år 2016 är fastställt till 162,14 vilket är en ökning med 2,0 procent jämfört med år 2015. Pensionsmyndighetens prognos för inkomstindex redovisas nedan.

Prognos PGI

	Utfall					Prognos				
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Summa PGI (miljarder kronor)	1346	1398	1444	1481	1531	1596	1685	1775	1861	1938
Procentuell utveckling	3,1	3,9	3,3	2,6	3,4	4,3	5,6	5,3	4,8	4,1
Antal med PGI (tusental)	5024	5068	5091	5112	5149	5200	5276	5357	5435	5508
Förändring (tusental)	+32	+44	+24	+21	+37	+51	+76	+81	+78	+73
Snittinkomst (tusental kronor)	268	276	284	290	297	307	319	331	342	352
Procentuell utveckling	2,5	3,0	2,8	2,1	2,6	3,2	4,0	3,8	3,3	2,8

Utvecklingen av antalet personer i åldern 16-24 som arbetar och som når över inkomsten på 0,423 prisbasbelopp per år har relativt stor betydelse för antalet med pensionsgrundande inkomst eftersom antalet med pensionsgrundande inkomst för dem som är äldre inte förändras så mycket år från år. Under lågkonjunkturen 2009 sjönk antalet med pensionsgrundande inkomst mellan 16-24 år relativt kraftigt. En viss återgång skedde under 2010 och 2011. År 2011 skedde den största antalsökningen i åldersgruppen 16-24 år. Antalet i den gruppen ökade med 38 000. Individer i denna åldersgrupp har i regel låga inkomster.

Antalet med PGI beräknas öka under prognosperioden. Konjunkturinstitutet prognostiserar att sysselsättningen ökar och SCB prognostiserar att befolkningen ökar

relativt kraftigt. Antalet med PGI är dock relativt svårt att prognostisera eftersom det är många personer som har inkomster omkring tröskeln på 0,423 prisbasbelopp.

Summa PGI styrs främst av lönesummeutvecklingen men till viss del även av prisbasbeloppets utveckling eftersom prisbasbeloppet påverkar många socialförsäkringar m.m.

Jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning är prognosen för inkomstindex oförändrad.

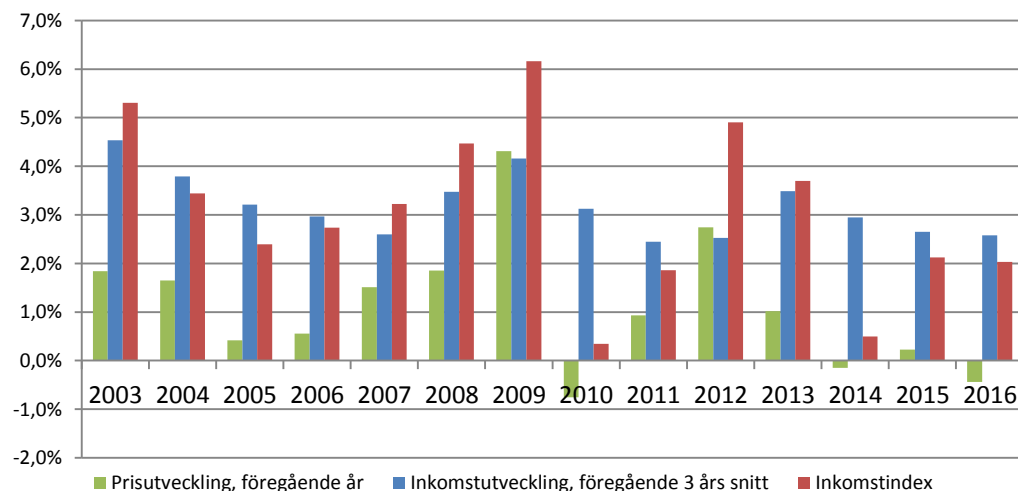
Från och med år 2017 är inkomstindex beräknat enligt nya regler (SFS 2015:676).

Prognos inkomstindex och dess delar

	Fastställda inkomstindex						Prognos			
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Real inkomst- utveckling, tre års snitt	1,0	1,5	1,9	1,7	2,3	2,7				
Prisförändring, juni t- 1 – juni t-2	0,9	2,7	1,0	-0,1	0,2	-0,4				
Korrigerig av tidigare prognoser	-0,0	0,5	0,7	-1,1	-0,4	-0,2				
Förändring av inkomstindex	1,9	4,9	3,7	0,5	2,1	2,0	4,0	3,8	3,3	2,8
Inkomstindex, ny prognos	142,34	149,32	154,84	155,61	158,91	162,14	168,69	175,03	180,87	185,85
Inkomstindex, föregående prognos							168,69	175,03	180,87	185,85

Utvecklingen av inkomstindex för ett enskilt år påverkas dels av inkomstutvecklingen men även av prisutvecklingen (gäller före regeländringen 2017). Inkomstindex har därför en annan utvecklingstakt jämfört med inkomstutvecklingen. För ett enskilt år har prisutvecklingen relativt stor betydelse jämfört med inkomstutvecklingen (se diagram nedan).

Inkomst- och prisutveckling i förhållande till utvecklingen av inkomstindex

Beräkningen av *balanstalet* baseras på samma antaganden som utgiftsprognoserna.

Balanstalet består av tre komponenter, avgiftstillgång, AP-fondernas fondkapital samt pensionsskuld. Flera regeländringar har genomförts för balanstalsberäkningen (SFS 2015:676 och 2015:795). Det kommer till exempel att även finnas ett dämpat balanstal från och med 2017.

Ett antagande har gjorts för utvecklingen av aktiekurserna i Sverige och övriga länder som AP-fonden har medel placerade i, främst USA och EU-länder. Det är nödvändigt att göra ett sådant antagande för att kunna beräkna AP-fondens ställning och därmed balanstalet. Vid beräkningen antas att aktier ger en överavkastning i förhållande till korta räntor på 3,5 procent, inklusive utdelningar. Efter avdrag för utdelningar innebär det att aktiekurserna under ett år beräknas att stiga med cirka en procent mer än vad som motsvarar korta räntor. Under ett innevarande år beaktas kursutvecklingen hittills under året medan den beskrivna schablonmetoden tillämpas för resten av året, med hänsyn till antalet månader som återstår av året. Avkastningsantagandet är behäftat med mycket stor osäkerhet och bör inte betraktas som en ”prognos”. Även två alternativa antaganden har gjorts för kursutvecklingen för att illustrera hur detta antagande påverkar balanstalsprognosen.

År 2015 steg aktiekurserna (exklusive valutakursvinster och utdelningar) med ungefär två procent. Detta är ett genomsnitt för Sverige, USA och andra länder som AP-fonderna har medel placerade i. För 2016 antas att aktiekurserna *minskar* med sex procent i huvudalternativet på grund av utvecklingen under januari 2016. För 2017 antas att aktiekurserna ökar med en procent och för 2018 med två procent. Detta alternativ har legat till grund för beräkningen av balansindex och därmed också utgiftsprognoserna för inkomstgrundad ålderspension, garantipension, änkepension och BTP. De övriga två alternativen ska ses som en känslighetsanalys om hur balanstalet påverkas av antagandet om aktiekursernas utveckling. I det optimistiska alternativet har antagandet höjts med tio procentenheter för varje år jämfört med huvudalternativet och i det pessimistiska alternativet har det sänkts lika mycket.

Den tabell som följer redovisar de antaganden som gjorts för kursutvecklingen 2016 – 2018, balanstalet för 2016, preliminärt balanstal för 2017 samt en prognos för balans-talen (och dämpade balanstal) 2018 – 2020. Något antagande om kursutvecklingen 2019 och 2020 behöver inte göras eftersom balanstalet för 2020 baseras på utfallet 2018.

I tabellen redovisas också balansindex för 2016 samt en prognos för balansindex för 2017 – 2020. För 2019 – 2020 redovisas dock inkomstindex i tabellen eftersom vi beräknar att balanseringsperioden upphör 2019.

	2016	2017	2018	2019	2020
Aktiekursernas utveckling, %					
Huvudalternativ	-6,0	+1,0	+2,0		
Optimistiskt alternativ	+4,0	+11,0	+12,0		
Pessimistiskt alternativ	-16,0	-9,0	-8,0		
Balanstalet, utfall och prognos					
Huvudalternativ	1,0375	1,0201	1,0300	1,0245	1,0232
Optimistiskt alternativ	1,0375	1,0201	1,0387	1,0403	1,0471
Pessimistiskt alternativ	1,0375	1,0201	1,0211	1,0107	1,0021
Dämpat balanstal, prognos					
Huvudalternativ		1,0067	1,0100	1,0082	1,0077
Optimistiskt alternativ		1,0067	1,0129	1,0134	1,0157
Pessimistiskt alternativ		1,0067	1,0070	1,0036	1,0007
Balansindex, huvudalternativ	159,37	166,92	174,93	180,87	185,85

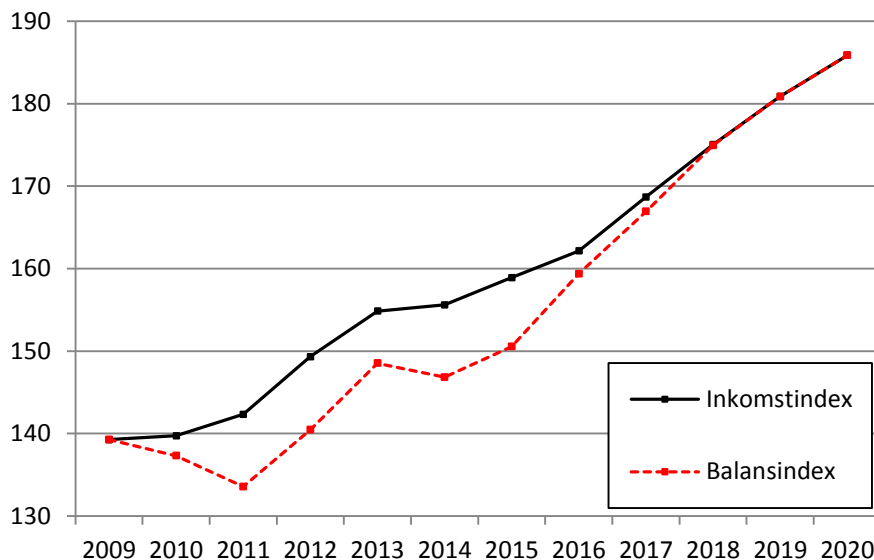
De nya regler som införts och som beaktades även i föregående prognos påverkar balanstalet och balansindex från och med 2017. De innebär att:

- Inkomstindex beräknas på ett nytt sätt. Detta påverkar även balansindex.
- En dämpningsfaktor införs vid beräkning av balansindex. Detta innebär att bara en tredjedel av balanstalets avvikelse från 1,0 påverkar balansindex.
- Omsättningstiden beräknas på ett nytt sätt.
- Pensionsskulden för aktiva och pensionärer beräknas på ett nytt sätt.
- Utjämningsformler har tagits bort vid beräkning av omsättningstid, avgifts-tillgång och AP-fonden.

Dessa regeländringar beräknas sammantaget ha en minskande effekt på balanstalet och balansindex under prognosperioden.

Diagrammet som följer visar utvecklingen och prognoser för inkomstindex och balansindex i huvudalternativet. Från och med 2019 kommer det inte att finnas något formellt balansindex enligt beräkningen vilket kan tolkas så att de två indexen överensstämmer.

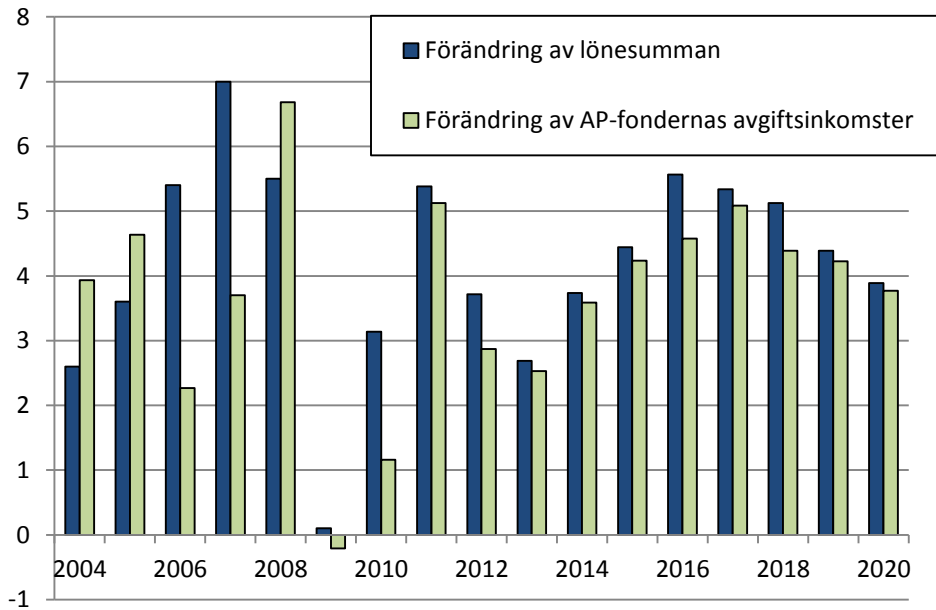
Inkomstindex och balansindex 2009 – 2020

Balanstalet för 2017 blev preliminärt något lägre jämfört med anslagsuppföljningen i januari. Prognosen för balanstalet har också sänkts för 2018 men höjts för 2019 och 2020. Prognosen för AP-fondernas fondkapital har sänkts beroende på aktiekursernas utveckling under januari 2016. Prognosen för avgiftstillgången har ändrats marginellt. Prognosen för pensionsskulden har sänkts något 2019 och 2020 vilket bland annat beror på att balansindex beräknas bli lägre för 2017 och 2018 jämfört med föregående prognos.

Tillgångarna består till största delen av avgiftstillgången. Avgiftstillgångens utveckling styrs av AP-fondernas avgiftsinkomster och omsättningstiden. AP-fondernas avgiftsinkomster består av en arbetsgivaravgift och egenavgift samt en allmän pensionsavgift och en statlig ålderspensionsavgift. Arbetsgivaravgiften och den allmänna pensionsavgiften påverkas av lönesummans utveckling. Egenavgiften kan ha en annan utvecklingstakt men den avgiften utgör bara några procent av AP-fondernas avgiftsinkomster. Den statliga ålderspensionsavgiften utgör för närvarande knappt tio procent av AP-fondernas avgiftsinkomster. Den påverkas till exempel av utvecklingen inom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna. Den statliga ålderspensionsavgiften har ofta haft en låg men ojämn utvecklingstakt. AP-fondernas avgiftsinkomster har därför ökat i långsammare takt än lönesumman för de flesta åren. Det beräknas också gälla för alla prognosår. En jämförelse mellan lönesummans utveckling och AP-fondernas avgiftsinkomster redovisas i diagrammet som följer.

Förändring av lönesumman respektive AP-fondernas avgiftsinkomster jämfört med året innan, procent

Tabellen som följer visar de komponenter som ingår i balanstalet och en jämförelse med föregående prognos. Beloppen anges i miljoner kronor.

		Avgifts- tillgång	AP- fonderna	Summa tillgångar		Pensions- skuld	Balanstal	Dämpat balanstal
2017	Ny prognos	7 457 228	1 230 294	8 687 522		8 516 563	1,0201	1,0067
	Föregående prognos	7 467 460	1 226 017	8 693 477		8 510 922	1,0214	1,0071
2018	Ny prognos	7 784 248	1 173 627	8 957 875		8 696 692	1,0300	1,0100
	Föregående prognos	7 806 568	1 222 839	9 029 407		8 719 932	1,0355	1,0118
2019	Ny prognos	8 161 174	1 160 381	9 321 555		9 099 075	1,0245	1,0082
	Föregående prognos	8 137 625	1 209 861	9 347 486		9 135 303	1,0232	1,0077
2020	Ny prognos	8 510 433	1 153 108	9 663 541		9 444 204	1,0232	1,0077
	Föregående prognos	8 479 879	1 203 625	9 683 504		9 487 571	1,0207	1,0069

Följsamhetsindexering m.m.

Alla inkomstpensioner samt tilläggspensioner efter 65 års ålder är följsamhetsindexerade. Detta innebär att pensionerna räknas om vid varje årsskifte med förändringen av inkomstindex efter ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett så kallat balansindex i stället för inkomstindex.

År 2015 räknades tilläggspensioner över 65 år samt inkomstpensioner upp med 0,9 procent och i år har de blivit uppräknade med 4,2 procent. Även för åren 2017 – 2020 beräknas de bli uppräknade nominellt. Genom att räkna bort effekten av förändringen av prisbasbeloppet kan ”real” förändring av inkomstpensionerna beräknas. Inkomstpensionerna beräknas öka reallt till och med 2018 men minska 2019 och 2020.

Tabellen nedan visar effekten av följsamhetsindexeringen 2015 – 2020 enligt huvudalternativet ovan. Förändringen för inkomstpension gäller också tilläggspension över 65 år.

	2016	2017	2018	2019	2020
Förändring av inkomstindex, %	+2,0	+4,0	+3,8	+3,3	+2,8
Balanseringseffekt	+3,7	+0,7	+1,0	+0,1	0,0
Förändring av balansindex, %	+5,9	+4,7	+4,8	+3,4	+2,8
Nominell förändring av inkomstpensionerna, %	+4,2	+3,1	+3,1	+1,8	+1,1
”Real” förändring av inkomstpensionerna, %	+4,7	+2,2	+0,9	-1,5	-2,4

Balansindex är lägre än inkomstindex på grund av de negativa balanseringarna 2010, 2011 och 2014. Balanseringseffekten blev positiv åren 2012, 2013, 2015 och 2016 och blir också positiv 2017 enligt det preliminärt beräknade balanstalet för detta år. Balanseringseffekten beräknas också bli positiv för åren 2018 och 2019. Enligt beräkningarna kommer indexeringen att återställas 2019. Då blir balansindex lika med inkomstindex, dvs. formellt kommer det inte att finnas något balansindex detta år. Därmed blir balanseringseffekten detta år +0,1 procent trots att det dämpade balanstalet beräknas bli 1,0082. Även år 2020 beräknas balanstalet och därmed också det dämpade balanstalet bli större än 1,0 vilket innebär att det inte blir någon balansering detta år enligt beräkningen.

Sänkningen av den inkomstgrundade pensionen 2010 – 2011 och 2014 höjde garantipensionen för dem som hade både inkomstgrundad pension och garantipension. När inkomstpensionen sänks tillkommer det även en del nya ”garantipensionärer” som hamnar under brytpunkten för garantipension. De får dock låga belopp i garantipension. Balanseringen har därför en höjande effekt på utgifterna för garantipension och även BTP. Vissa änkepensioner påverkas också av balanseringen.

Prisbasbeloppet beräknas öka under perioden 2017 – 2020 efter att ha varit nästan oförändrat under några år. Höjda prisbasbelopp har en höjande effekt på utgiftsnivån för garantipension till ålderspension, garantipensioner till efterlevandepension, äldre-försörjningsstöd, efterlevandestöd samt tilläggspension före 65 års ålder. Inkomstindex beräknas också öka. Det påverkar inkomstgrundade efterlevandepensioner inklusive barnpensioner. Höjningen av inkomstindex höjer också pensionsrätten för barnår.

Tabellen nedan visar de fyra viktigaste indexen inom pensionssystemet för åren 2014 – 2020. De tre förstnämnda är prognostiserade av Pensionsmyndigheten medan prisbasbeloppet är prognostiserat av Konjunkturinstitutet. Indexen redovisas också i bilaga 2. Åren 2019 – 2020 kommer det formellt inte att finnas något balansindex enligt beräkningen men man kan uttrycka det så att balansindex är lika med inkomstindex dessa år.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Inkomstindex	155,61	158,91	162,14	168,69	175,03	180,87	185,85
Balansindex	146,84	150,55	159,37	166,92	174,93	180,87	185,85
Inkomstbasbeloppet	56 900	58 100	59 300	61 700	64 000	66 200	68 000
Prisbasbeloppet	44 400	44 500	44 300	44 700	45 700	47 200	48 900

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1:1 Garantipension till ålderspension

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2015	2016	2017	2018	2019	2020
15 760 966 ¹	14 419 300	13 189 900	12 637 600	12 707 300	13 266 000

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2017 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2016 redovisas i hemställen.

Ändamål

Från anslaget bekostas främst garantipension till ålderspension samt särskilt pensionstillägg för långvarig vård av sjukt och handikappat barn.

Garantipension beviljas till ålderspensionärer som är 65 år eller äldre och som saknar inkomstgrundad pension eller har låg inkomstgrundad pension.

Garantipensionen beräknas på olika sätt beroende på om ålderspensionären är född före 1938 eller efter 1937. Olika nivåer gäller dessutom för gifta och ogifta ålderspensionärer. Garantipensionen minskas eller försvinner helt om ålderspensionären uppbär inkomstgrundad pension. Andra faktorer som påverkar garantipensionens storlek är till exempel om uttaget avser hel eller partiell ålderspension och antalet år som pensionären har varit bosatt i Sverige. Flyktingar kan få räkna in hemlandstid och därmed få full garantipension. Även eventuell tjänstepension påverkar garantipensionen för de pensionärer som är födda 1937 eller tidigare.

Maximal garantipension för en ogift ålderspensionär som är född 1938 eller senare är 2,13 prisbasbelopp. För en gift ålderspensionär som är född 1938 eller senare är basnivån 1,9 prisbasbelopp. Maximal garantipension för pensionärer som är födda 1937 eller tidigare är 2,1814 prisbasbelopp för ogifta och 1,9434 prisbasbelopp för gifta.

Särskilt pensionstillägg utges till en ålderspensionär som har vårdat sjukt eller handikappat barn under minst sex år och därmed avstått från förvärvsarbete. Maximalt tillägg är 50 procent av prisbasbeloppet för den som börjar ta ut tillägget vid 65 års ålder.

Anslaget finansieras helt med statliga medel.

Antaganden

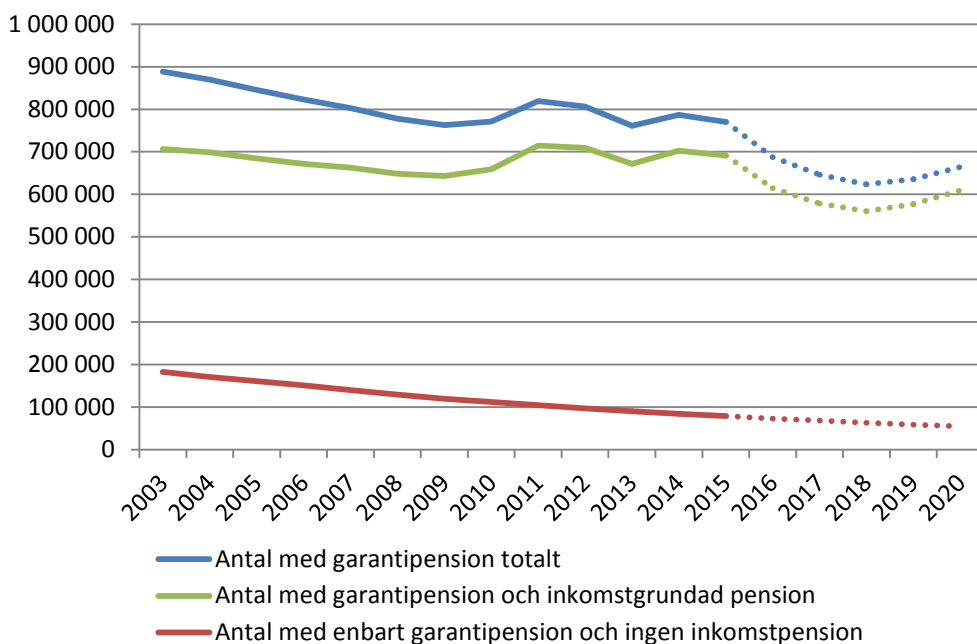
De antaganden som används vid beräkningarna är utveckling av prisbasbeloppet, inkomstindex/balansindex samt SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2015

Anslagsbelastningen år 2015 blev 15 761 miljoner kronor varav 8 829 miljoner kronor avser garantipension till pensionärer som är födda 1937 eller tidigare, 6 921 miljoner kronor avser garantipension till ålderspensionärer som är födda 1938 eller senare och 11 miljoner kronor avser särskilt pensionstillägg.

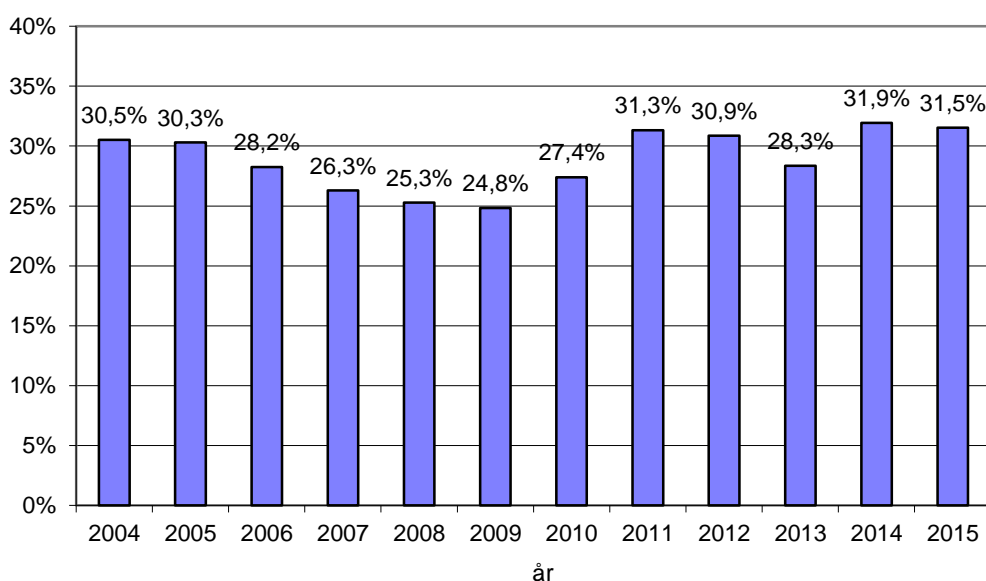
Antalet garantipensioner i december 2015 var 770 000 (787 000 år 2014), varav 434 000 avser ålderspensionärer födda 1938 eller senare. Antalet som enbart har garantipension och ingen inkomstgrundad pension var 79 000 personer i december 2015 (84 000 år 2014).

Antal med garantipension i december respektive år

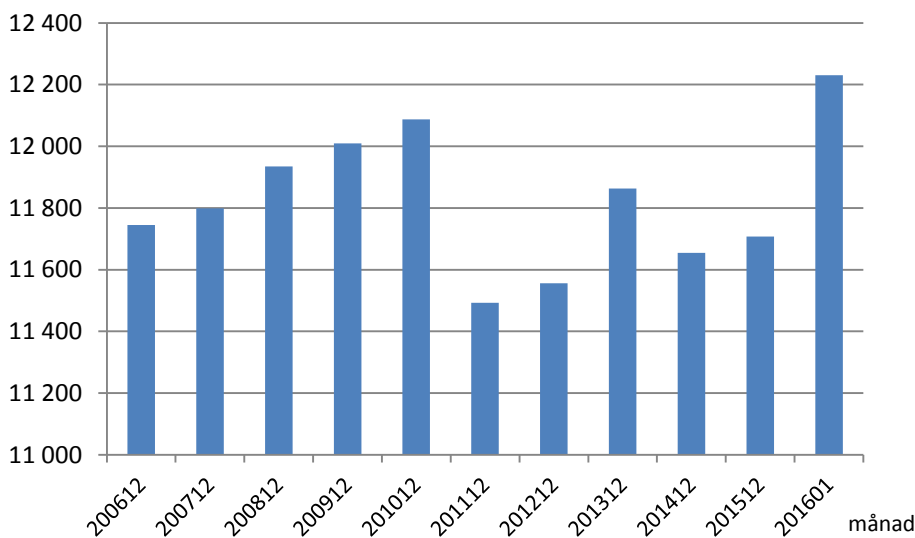
Andelen 65-åringar med garantipension minskade fram till år 2009. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Det var också relativt god utveckling av inkomstpensionen fram till år 2009. Under 2010 och 2011 ökade dock andelen med garantipension på grund av balanseringen och att inkomstpensionen sänktes. Fler personer hamnade då under brytpunkten för att få garantipension. Under 2012 och 2013 sjönk andelen något bland annat beroende på att inkomst-/tilläggs-pensionen indexerats upp mer jämfört med garantipensionen. År 2014 ökade andelen igen eftersom inkomst-/tilläggs-pensionen indexerades ned mer jämfört med garantipensionen. År 2015 minskade andelen eftersom inkomst-/tilläggs-pensionen indexerades upp mer jämfört med garantipensionen. För kommande år beräknas andelen enligt prognosen minska ytterligare bland annat beroende på relativt god utveckling av inkomst-/tilläggs-pensionen.

Andel 65-åringar med garantipension i befolkningen (december)

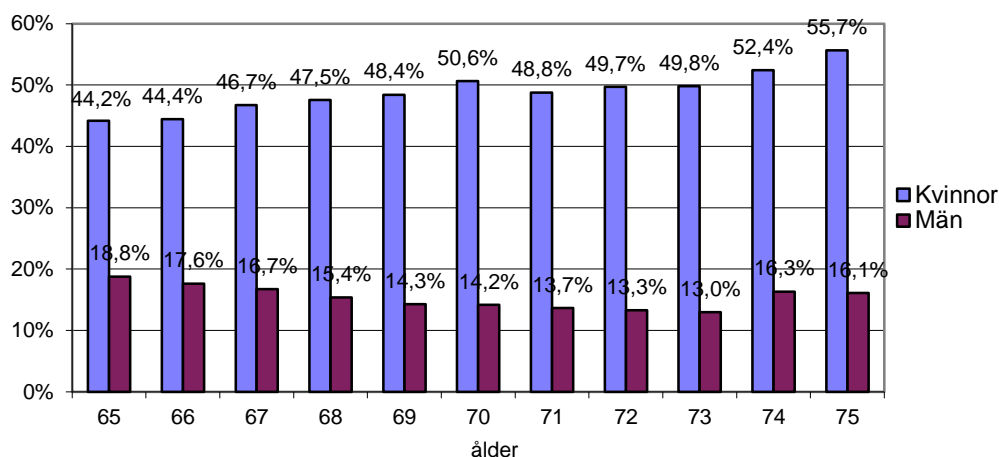
I diagrammet nedan redovisas genomsnittlig allmän pension i fasta priser för 68-åringar, en ålder då de flesta har gått i pension. År 2011 och 2014 utmärker sig speciellt då inkomstpensionen sänktes relativt kraftigt.

Genomsnittlig allmän pension per månad för 68-åringar i fasta priser, deflaterat med prisbasbeloppet (år 2016 som bas)

Bland yngre ålderspensionärer är det färre som har garantipension jämfört med de som är äldre. Det beror på att nya ålderspensionärer har en högre genomsnittlig inkomstgrundad pension. För de födda 1945 eller senare är det färre änkor som är berättigade till änkepension jämfört med de som är födda 1944 eller tidigare. Detta beror främst på att de änkor som är födda 1945 eller senare inte omfattas av de särskilda garantiregler där änkepension beräknas utifrån ankans och den avlidne makens teoretiska ålderspension. Det medför att fler änkor som är födda 1945 (70 år under 2015) får garantipension eftersom dessa änkor har lägre genomsnittlig pension jämfört med änkor födda 1944.

Andel med garantipension i befolkningen för olika åldrar (december 2015)

Skillnaden mellan 73-, 74- och 75-åringar beror delvis på att den genomsnittliga utträdesåldern från arbetsmarknaden har varit högre för yngre kohorter. Till viss del inverkar det nya reformerade pensionssystemet, bland annat dess regler om att pensionsrätt tjänas in efter 65 års ålder. Yngre kohorter har en allt högre andel i det nya reformerade pensionssystemet. Andelen som har eftergymnasial utbildning är också högre för yngre kohorter i detta åldersintervall. De som har eftergymnasial utbildning

lämnar i regel arbetslivet senare. För allt yngre kohorter är det en större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. De yngre kohorterna i detta åldersintervall har därmed högre inkomstgrundad allmän pension.

För kvinnor är andelen som har garantipension lägre för yngre kohorter. För männen ökar däremot andelen för yngre, dock från en låg nivå. Ökningen för männen kan delvis bero på att pensionsnivån i det nya reformerade pensionssystemet är något lägre förutsatt att man går i pension vid 65 års ålder. En del av 65- och 66-åringarna blir av med sin garantipension när de fortsätter arbeta och får nyintjänad pensionsrätt. Andelen kan därför sjunka till 66 och 67 års ålder. För yngre kvinnor så är det en större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Andelen som har garantipension är därför lägre för yngre kvinnor.

Medelbeloppet per år i garantipension för de som var födda 1937 eller tidigare var ungefär 25 300 kronor och för de som var födda 1938 eller senare ungefär 16 500 kronor. Medelbeloppet är betydligt högre för äldre åldersgrupper än för yngre.

Antalet personer med särskilt pensionstillägg var ungefär 900 vid mitten av år 2015.

Analys av 2016–2020

Anslagsbelastningen för 2016 beräknas bli 14 419 miljoner kronor varav 7 612 miljoner kronor för garantipension för de som är födda 1937 eller tidigare, 6 797 miljoner kronor för garantipension för de som är födda 1938 eller senare och 10 miljoner kronor för särskilt pensionstillägg.

Antalet ålderspensioner beräknas öka under åren 2016–2020 eftersom det är fler som tillkommer än som avlider. Nya ålderspensionärer har inkomstgrundad pension i betydligt större utsträckning än äldre ålderspensionärer. De nya ålderspensionärerna har också högre genomsnittlig inkomstgrundad pension än vad befintliga pensionärer har. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får garantipension. Detta medför att antalet garantipensioner som tillkommer under ett år är färre än antalet som upphör genom dödsfall. Antalet garantipensioner minskar därmed på lång sikt.

Balanseringen inom inkomstpensionssystemet har en höjande effekt på utgifterna för garantipension, se tidigare avsnitt om prognoser för inkomstindex och balanstal.

Ungefär 723 000 ålderspensionärer beräknas ha garantipension vid mitten av år 2016. Vid mitten av år 2017 beräknas antalet garantipensioner vara 663 000 och år 2020 beräknas antalet vara 649 000.

Genomsnittligt garantipensionsbelopp sjunker fram till 2017. Det beror på att nya pensionärer har lägre garantipension än vad de som avlider har. För efterföljande år beräknas medelbelopp öka svagt eftersom prisbasbeloppet beräknas öka mer då.

Förmånsbestämda tjänstepensioner är relativt oförändrad 2016 jämfört med 2015. Det kan påverka garantipension för födda 1937 eller tidigare. Effekten på utgiften är relativt liten.

Antalet personer med *särskilt pensionstillägg* minskar sedan flera år tillbaka. På lång sikt kommer förmånen att avvecklas. År 2016 beräknas antalet särskilda pensionstillägg vara ca 800. Utgiften för särskilt pensionstillägg beräknas bli 10 miljoner kronor år 2016.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 20 januari.

Känslighetsanalys

För år 2017 beräknas anslagsbelastningen bli 13 190 miljoner kronor varav 13 180 miljoner kronor avser garantipension. Vid beräkningarna har prisbasbeloppet 44 700 kr använts för år 2017. En avvikelse med 100 kr från detta prisbasbelopp påverkar anslagsbehovet år 2017 med ungefär 58 miljoner kronor.

Om balansindex blir en procent högre än enligt förutsättningarna beräknas anslagsbehovet minska med ungefär 149 miljoner kronor.

Samma förändring av priserna som prisbasbeloppet grundar sig på påverkar också balansindex. Om inflationen och prisbasbeloppet blir högre än beräknat blir oftast även inkomstindex/balansindex högre. Därigenom ökar både garantipensionen före avdrag och avdragets storlek. Om prisbasbeloppet blir 100 kronor högre än beräknat och även balansindex höjs i motsvarande mån beräknas utgifterna för garantipension öka med ungefär 24 miljoner kronor.

Om antalet garantipensioner skulle bli 1 000 fler än beräknat år 2017 ökar anslagsbehovet med 20 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma medelbelopp som de som finns i beståndet. Det bör dock påpekas att de pensionärer som ligger nära inkomstgränsen för att vara berättigade till garantipension påverkar utgifterna i betydligt mindre omfattning. Om 1 000 garantipensionärer tillkommer från detta ”gränsskikt” påverkas utgifterna kanske bara med någon miljon kronor.

Om medelbeloppets årsnivå för garantipension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kr påverkas anslagsbehovet med 66 miljoner kronor.

Både antalet garantipensioner och medelbeloppet påverkas av hur den inkomstgrundade ålderspensionen utvecklas. I ett längre perspektiv är denna utveckling osäker, den påverkas av konjunktur, utvecklingen på kapitalmarknaden och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet. På några års sikt bör utvecklingen vara relativt stabil.

1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2015	2016	2017	2018	2019	2020
12 427 490	11 913 400	11 559 300	11 150 700	10 660 700	10 111 300

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2017 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2016 redovisas i hemställan. Där redovisas också ett förslag om att efterlevandepensionsavgiften sänks till 0,60 procent från och med 2017.

Ändamål

Från anslaget bekostas allmän omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension samt garantipension till dessa ersättningar.

Allmän omställningspension betalas ut till efterlevande man eller kvinna som inte har fyllt 65 år. Allmän omställningspension betalas ut under tolv månader. Omställningspension kan betalas ut för förlängd tid (förlängd omställningspension) om den efterlevande har vårdnaden om barn under 18 år. Den kan då förlängas med 12 månader. Dock betalas förlängd omställningspension alltid ut till och med den månad det yngsta barnet fyller 12 år.

Omställningspensionen utgör 55 procent av efterlevandepensionsunderlaget. Detta grundar sig på den avlidnes pensionsbehållning i ålderspensionssystemet.

Garantipension till omställningspension är ett grundskydd. Basnivån är 2,13 prisbasbelopp. Om den avlidne inte kan tillgodoräknas 40 års försäkringstid avkortas basnivån med 1/40 för varje år som saknas. Garantipensionen minskas med den omställningspension som betalas ut.

Änkepensioneringen är under avveckling. Änkepension kan betalas ut till änkor om de var gifta med den nu avlidne vid utgången av år 1989 eller om de redan var änkor vid denna tidpunkt och inte gift om sig. För inkomstgrundad änkepension finns ingen övre åldersgräns.

Änkepensionen utgör 40 procent av den avlidnes tilläggspension eller 35 procent om det finns barn som har rätt till barnpension. Änkepension beräknas på de pensionspoäng i det tidigare ATP-systemet som den avlidne kan tillgodoräknas. Änkor som är födda 1945 eller senare får bara tillgodoräkna sig pensionspoäng till och med 1989. I änkepensionen kan också ingå ett tillägg på 90 procent av prisbasbeloppet för änkor under 65 år.

Änkor kan få garantipension om dödsfallet inträffade före år 2003. Garantipensionen betalas längst ut till och med månaden före 65-årsdagen.

Särskild efterlevandepension kan inte nybeviljas efter december 2002. Förmånen kan dock betalas ut även för tid därefter för den som hade rätt till förmånen i december 2002.

Omfattande övergångsregler finns för efterlevandepensioneringen utöver vad som nämnts ovan.

Det finns en särskild socialavgift för efterlevandepensioneringen. Socialavgiften finansierar inkomstgrundad efterlevandepension (inklusive barnpension) och förvaltningskostnader för motsvarande förmåner men inte garantipensioner eller efterlevandestöd.

Det kan i sammanhanget nämnas att det också finns ett frivilligt efterlevandeskydd i premiepensionssystemet.

Antaganden

De antaganden som används vid beräkningen är främst prisbasbeloppet, inkomstindex, balansindex och SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2015

Anslagsbelastningen år 2015 blev drygt 12 427 miljoner kronor varav 11 608 miljoner kronor för änkepension och 173 miljoner kronor för garantipension till änkepension. Utgifterna för omställningspension (inklusive förlängd omställningspension och garantipension) blev 647 miljoner kronor och utgifterna för särskild efterlevandepension knappt 0,3 miljoner kronor. Anslagsbelastningen blev 4,7 procent lägre 2015 jämfört med 2014.

Utgifterna domineras av änkepension. Denna förmån är under avveckling och har de senaste åren minskat med ungefär 11 000 per år. Antalet änkepensioner var 279 000 i genomsnitt under 2015, en minskning med ungefär 11 300 jämfört med 2014. Variationer mellan åren beror bland annat på balansering. År 2015 var balanstalet något större än 1,0. Några änkepensioner som utbetalades 2014 blev bortreducerade 2015 på grund av samordning med ålderspension.

Följsamhetsindexeringen medförde en uppräknings av många änkepensioner med 0,5 procent år 2015. En del änkepensioner räknades upp med 0,9 procent på grund av den positiva balanseringen. Avvecklingsreglerna medför att änkepensioner som nybeviljas i genomsnitt är lägre än änkepensioner som upphör genom dödsfall. Genomsnittlig änkepension minskade med 0,8 procent år 2015, från 41 900 i genomsnitt under 2014 till 41 600 år 2015.

Antalet garantipensioner till änkepension minskade med 1 400 år 2015. Antalet var ungefär 6 800 i genomsnitt under året.

Antalet allmänna omställningspensioner var ungefär 3 600 i genomsnitt under år 2015, ungefär 200 färre än 2014. Antalet varierar en del mellan åren men minskningen 2015 var större än normalt. Det bör påpekas att statistiken om antal allmänna omställningspensioner är missvisande. En ganska stor andel sådana omställningspensioner betalas ut retroaktivt och finns då inte med i statistiken. Det verkliga antalet allmänna omställningspensioner är troligen 600 – 700 fler än vad som anges ovan. Antalet garantipensioner till allmän omställningspension var 2 800 i genomsnitt under 2015 enligt statistiken (egentligen kanske 500 fler).

Antalet med förlängd omställningspension ökade något 2015 till knappt 2 800 i medeltal under året. Antalet garantipensioner till förlängd omställningspension var ungefär 2 200.

Analys av 2016–2020

Antalet änkepensioner beräknas minska med närmare 11 500 per år. Orsaken till den kraftiga minskningen är avvecklingen av änkepensioneringen. År 2017 beräknas antalet änkepensioner vara 256 000 och år 2020 ungefär 222 000 i genomsnitt under året.

Avvecklingen av änkepensioneringen medför även att medelbeloppet minskar, bortsett från indexering. Följsamhetsindexeringen beräknas medföra att de flesta änkepensionerna räknas upp vid varje årsskifte efter 2016. Många änkepensioner påverkas dessutom av balanseringen inom ålderspensionssystemet men på olika sätt. Negativ

balansering reducerar änkepensioner som beräknas enligt en särskild garantiregel. Balansering med balanstal under ett kan å andra sidan ha en höjande effekt på vissa änkepensioner som inte omfattas av garantiregeln. Den kan också medföra att några änkepensioner tillkommer som tidigare varit bortreducerade. Dessa änkepensioner kan upphöra igen vid balansering när balanstalet är större än ett. Åren 2017 – 2018 beräknas balanstalet bli över ett samtidigt som det är fortsatt balansering. Det beräknas att balanseringsperioden upphör 2019. Det beräknas att alla änkepensioner indexerats med inkomstindex från och med 2019. Se även avsnittet ”Prognoser för inkomstindex och balanstal”. Medelbeloppet för änkepension beräknas bli 42 100 år 2017 och 42 100 även år 2020.

Utgifterna för änkepension beräknas minska varje år. Utgifterna beräknas bli 10 784 miljoner kronor år 2017 och 9 352 miljoner kronor år 2020.

Det genomsnittliga antalet garantipensioner till änkepension beräknas minska till 4 700 år 2017 och till 2 500 år 2020. Ett skäl till detta är att nya änkor inte har rätt till garantipension. Utgifterna för garantipension till änkepension beräknas bli 117 miljoner kronor år 2017 och 65 miljoner kronor år 2020.

Antalet allmänna omställningspensioner beräknas minska något på sikt men kan också variera lite slumpmässigt mellan åren. Antalet beräknas vara 3 600 år 2017 och 3 500 år 2020. Antalet garantipensioner till allmän omställningspension beräknas vara 2 800 år 2017 och 2 700 år 2020.

Antalet med förlängd omställningspension beräknas vara ungefär 2 800 under hela prognosperioden. Antalet med garantipension till förlängd omställningspension beräknas däremot minska något till drygt 2 100 år 2017 och ungefär 2 100 år 2020.

Medelbeloppet för allmän och förlängd omställningspension beräknas öka under perioden. Utgifterna för allmän och förlängd omställningspension, inklusive garantipensioner, beräknas till ungefär 658 miljoner kronor år 2017 och 694 miljoner kronor år 2020.

Bara ett fåtal personer har särskild efterlevandepension och de kommer att fylla 65 år inom de närmaste åren. Utgiften beräknas bli 0,2 miljoner kronor 2017 och noll kronor 2020.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen i januari.

Känslighetsanalys

Pensionsmyndigheten beräknar anslagsbelastningen för 2017 till 11 559 miljoner kronor. Vid beräkningarna har för 2017 använts prisbasbeloppet 44 700 kr, inkomstindex 168,69 och balansindex 166,92.

En höjning av inkomstindex och balansindex med en procent höjer utgifterna med 111 miljoner kronor. En höjning av balansindex med en procent utan ändring av inkomstindex höjer utgiften med 37 miljoner kronor.

En avvikelse med 100 kronor från prisbasbeloppet 44 700 kronor påverkar anslagsbehovet med 0,6 miljoner kronor.

Inkomstgrundad änkepension svarar för den största utgiftsposten. Om antalet änkepensioner skulle avvika med 1 000 från det beräknade antalet år 2017 påverkas anslagsbehovet med 42 miljoner kronor. Om medelbeloppet för änkepension avviker med 100 kronor från det beräknade medelbeloppet år 2017 påverkas anslagsbehovet med 26 miljoner kronor.

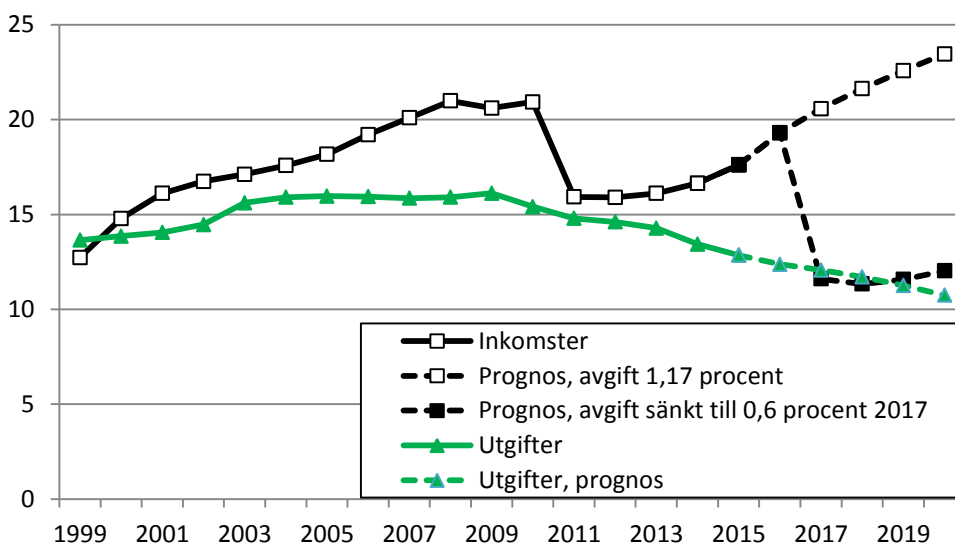
Finansieringsutveckling

Enligt lag (2000:981) om fördelning av socialavgifter, 8§, ska efterlevandepensionsavgiften finansiera inkomstgrundad efterlevandepension och änkepension enligt socialförsäkringsbalken samt administrationskostnader för motsvarande förmåner. Även barnpension ska således finansieras från avgiften. Efterlevandestöd och garantipensioner till efterlevandepension ska däremot inte finansieras från avgiften.

Efterlevandepensionsavgiften är 1,17 procent av avgiftsunderlaget från och med 2011, dessförinnan var avgiften 1,7 procent. Samma avgift gäller för arbetsgivare och egenföretagare. För ungdomar har avgiften varit nedsatt men detta upphör under 2016.

Diagrammet som följer visar den avgiftsfinansierade efterlevandepensioneringens inkomster och utgifter åren 1999 – 2015 samt en prognos till och med 2020. Av diagrammet framgår att inkomsterna är högre än utgifterna sedan år 2000 och att skillnaden ökade till och med 2010. Skillnaden mellan inkomster och utgifter minskade kraftigt 2011 i och med att avgiften sänktes men inkomsterna översteg ändå utgifterna. Skillnaden mellan inkomster och utgifter ökade 2012 – 2015 och det beräknas att skillnaden kommer att öka ytterligare kommande år vid oförändrad avgift. Det diagram som följer visar också att en avgift på 0,60 procent är tillräcklig för att finansiera utgifterna. Vid denna avgiftsnivå beräknas att inkomsterna blir något lägre än utgifterna 2017 och 2018 men från och med 2019 beräknas att inkomsterna överstiger utgifterna igen.

Efterlevandepensioneringens inkomster och utgifter, miljarder kronor

Utgifterna beräknas minska varje år, främst beroende på änkepensioneringens avveckling, medan inkomsterna beräknas öka på grund av lönesummans tillväxt. Därför bör avgiftsnivån justeras ofta för att det ska råda balans mellan avgiftsincomester och utgifter. För att inte avgiften ska behöva justeras varje år anser vi att underskott vissa år bör accepteras om det blir överskott andra år. Avgiften sänktes kraftigt 2011 men vi anser att den bör sänkas ytterligare 2017.

I förra årets budgetunderlag föreslog vi att avgiften skulle sänkas till 0,8 procent från och med 2016. Två skäl till att avgiftsförslaget har sänkts är att ungdomsavdraget från avgiften tas bort och att vårt förslag nu avser 2017. Eftersom utgifterna minskar kontinuerligt har avgiftsbehovet därmed sänkts.

Enligt lagen om fördelning av socialavgifter ska efterlevandepensionsavgiften finansiera inkomstgrundad efterlevandepension och änkepension samt kostnader för administration. Vår tolkning är att denna avgift inte får användas till något annat.

Avgiftsinkomsterna har nu varit högre än utgifterna under en lång följd av år utan att fonderas. Vi anser att detta inte är förenligt med lagen om fördelning av socialavgifter. Vi vill därför betona vikten av att avgiften sänks så att efterlevandepensionsavgiften kan betraktas som en försäkringsavgift och inte en skatt.

Ett alternativ till att sänka avgiften är att fondera avgiftsöverskottet. Då behöver inte avgiften justeras lika ofta. En tredje möjlighet skulle kunna vara att göra efterlevandepensioneringen mer förmånlig så att utgifterna kom upp i nivå med avgiftsinkomsterna men en sådan regeländring bör naturligtvis föregås av en utredning.

Även med en avgift på 0,6 procent kan en stor andel av efterlevandepensionsavgiften betraktas som en skatt. Utgifterna för inkomstgrundad efterlevandepension utgörs till 90 procent av änkepension. De som idag betalar avgift till efterlevandepensioneringen får ingenting i ”utbyte” till den del efterlevandepensionsavgiften finansierar änkepension. I stort sett inga nya ”rättigheter” för änkepension tjänas in eftersom änkepensioneringen är under avveckling. Därmed kan åtminstone 90 procent av efterlevandepensionsavgiften betraktas som en ren skatt och inte som en försäkringsavgift. Därför borde inte änkepensionerna principiellt finansieras från efterlevandepensionsavgiften utan istället vara skattefinansierade. I så fall skulle efterlevandepensionsavgiften kunna sänkas till 0,06 procent eller ännu lägre. Det är dock tveksamt om man bör ha en så pass låg arbetsgivaravgift. En förenkling vore att ta bort efterlevandepensionsavgiften och till exempel höja den allmänna löneavgiften. Vi anser att detta bör övervägas med tanke på efterlevandepensionsavgiftens stora skatteinnehåll.

Förslag

Pensionsmyndigheten föreslår att efterlevandepensionsavgiften sänks till 0,60 procent från och med år 2017. Vi vill samtidigt påpeka att efterlevandepensionsavgiften har ett mycket stort skatteinnehåll. Ett alternativ är därför att ta bort efterlevandepensionsavgiften och till exempel höja den allmänna löneavgiften.

1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2015	2016	2017	2018	2019	2020
8 588 937 ¹	8 411 300	8 248 600	8 109 300	8 092 500	8 135 500

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2017 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2016 redovisas i hemställan.

Ändamål

Från anslaget bekostas bostadstillägg till pensionärer (BTP) och särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP).

Bostadstillägg till pensionärer kan betalas ut till den som är bosatt i Sverige och har en förmån i form av hel ålderspension vid ålder 65 år och över eller änkepension i vissa fall. Bostadstillägget är inkomstprövat och beräknas utifrån boendekostnaden.

Bostadstillägg lämnas med maximalt 95 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. Därtill läggs ett belopp om 340 kronor per månad för ogifta och 170 kronor för gifta. Därifrån dras en viss del av den sökandes inkomst. Vad som då blir över är det bostadstillägg som ska betalas ut.

Särskilt bostadstillägg betalas ut för att täcka utgifter upp till skälig levnadsnivå efter det att bostadskostnaden är betald och skatt för pension är avdragen. Högsta skäliga bostadskostnad för särskilt bostadstillägg är 6 200 kronor för ogifta och 3 100 kronor för gifta. En skälig levnadsnivå anses motsvara en tolfedel av 1,473 prisbasbelopp för den som är ogift och en tolfedel av 1,204 prisbasbelopp för den som är gift.

Inkomster som påverkar storleken av bostadstillägget beräknas enligt skatterättsliga regler. Som inkomst räknas inkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital. Även vissa skattefria inkomster ingår i beräkning av bidragsgrundande inkomst samt ett inkomstillägg vid eventuell förmögenhet.

Anslaget finansieras i sin helhet med statliga medel.

Antaganden

Beräkningarna grundas på antaganden om balansindex, prisbasbelopp, bostadskostnadernas utveckling och befolkningsutveckling.

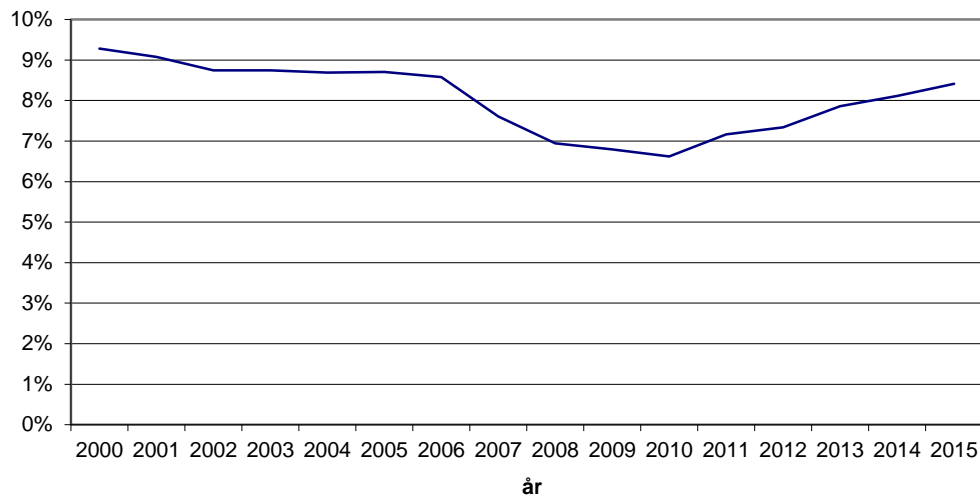
Analys av 2015

Medelantalet BTP-tagare till ålderspension med ordinarie månadsutbetalning ökade från 278 000 år 2014 till 287 000 år 2015.

I september 2015 höjdes ersättningsgraden för bostadstillägg från 93 till 95 procent av boendekostnaden, dock max 5 000 kronor per månad. Det har haft en höjande effekt på antalet förmånstagare. Antalet ännu ej avslutade ärenden i handläggningen av bostadstillägg har även minskat vilket haft en höjande effekt på antalet. Inkomstpensionen höjdes något år 2015 och det hade en något sänkande effekt på antalet förmånstagare. Boendekostnaderna ökade med ca 1,5 procent och det hade en höjande effekt på antalet förmånstagare.

Bortsett från detta minskar andelen pensionärer som är berättigade till bostadstillägg svagt över tid. Det beror på att många BTP-tagare är äldre ålderspensionärer och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Antalet pensionärer ökar dock vilket medför att antalet förmånstagare kan öka något eller vara oförändrat.

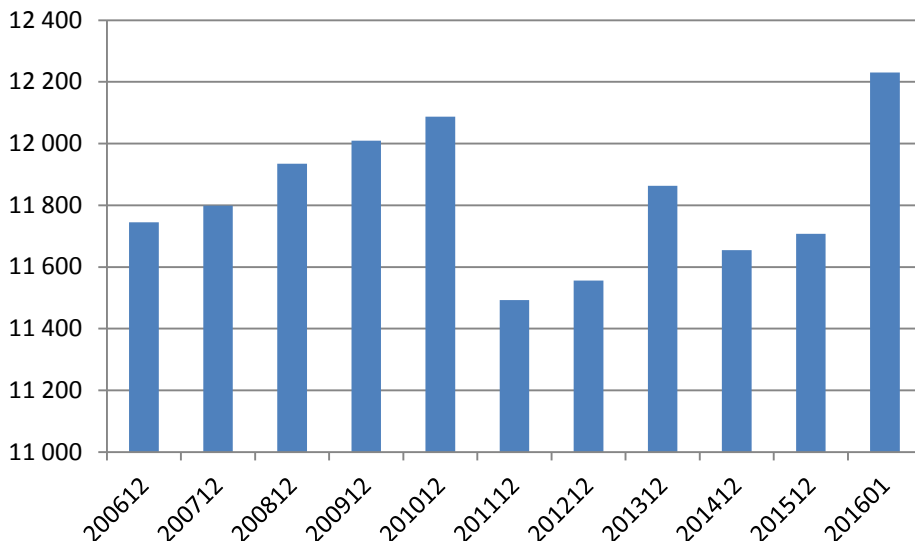
Andel 65–66-åringar med BTP i december, procent

Uppgången under 2011-2015 i diagrammet ovan beror främst på att Pensionsmyndigheten under de åren minskade antalet ännu ej avslutade ärenden. Antalet BTP-tagare steg därmed. För de närmaste åren innan steg antalet ännu ej avslutade ärenden. Balanseringen inom inkomstpensionssystemet medför också att fler blir berättigade till bostadstillägg. I slutet av 2012 infördes tillsvidarebeslut och det medför ett något högre medelantal för bostadstillägg vilket förklarar en stor del av uppgången för 2013-2015. Regeländringar som har höjt bostadstillägget har även lett till en högre andel.

I diagrammet nedan redovisas genomsnittlig allmän pension i fasta priser för 68-åringar, en ålder då de flesta har gått i pension. År 2011 och 2014 utmärker sig speciellt då inkomstpensionen sänktes relativt kraftigt. Genomsnittlig pension i fasta priser har varierat en del beroende på följsamhetsindexeringens utveckling.

Genomsnittlig allmän pension per månad för 68-åringar i fasta priser, deflaterat med prisbasbeloppet (år 2016 som bas)

Medelbelopp

Medelbeloppet minskade 2015 till följd av att de förmånstagare som har tillkommit har haft låga medelbelopp. Medelbeloppet för bostadstillägg till pensionärer minskade från 29 400 kronor år 2014 till 28 900 kronor år 2015.

Särskilt bostadstillägg

Utgifterna för särskilt bostadstillägg var 64 miljoner kronor år 2015, en ökning med 5 miljoner kronor från 2014. Ökningen beror bland annat på högre boendekostnader.

Analys av 2016–2020

Under prognosperioden beräknas antalet ålderspensionärer som erhåller bostadstillägg (BTP) vara ungefär oförändrat. Antalet ålderspensionärer prognostiseras öka vilket har en höjande effekt på antalet förmånstagare. En motverkande effekt till det är att många BTP-tagare är äldre ålderspensionärer och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension.

Balanseringen inom inkomstpensionssystemet har en höjande effekt på utgifterna för bostadstillägg, se tidigare avsnitt om prognoser för inkomstindex och balanstal.

Från 2015 till 2016 beräknas medelantalet BTP-tagare med ålderspension vara ungefär oförändrat. Inkomstpensionen höjdes relativt kraftigt 2016 vilket har en sänkande effekt på antalet förmånstagare. Ersättningsgraden i bostadstillägg höjdes i september 2015 från 93 till 95 procent av boendekostnaden och det beräknas på sikt leda till fler förmånstagare. År 2016 beräknas antalet pensionärer med BTP vara ca 286 000. Antalet beräknas minska till 284 000 år 2017 och till 283 000 år 2020. Antalet beräknas minska något bland annat beroende på att inkomstpensionen beräknas öka relativt kraftigt för år 2017.

Medelbelopp

Medelbeloppet beräknas minska 2016 vilket bland annat beror på att inkomstpensionen höjs. De som tillkommer har också i regel lägre belopp jämfört med de äldre som avlider. Boendekostnadernas förändringar har stor betydelse för bostadstilläggets utveckling. Konjunkturinstitutet prognostiserar att boendekostnadsindex för bostads-

och hyresrätter ökar för år 2016 med 1,2 procent. Ökningen av boendekostnadsindex för år 2017 beräknas bli 2,0 procent. Detta höjer medelbeloppet.

Tjänstepensionen är relativt oförändrad från år 2015 till år 2016 för förmånsbestämda avtal. Effekten på utgiften för BTP är relativt liten.

Medelbeloppet beräknas minska från 28 400 kronor år 2016 till 28 000 år 2017. För åren 2018–2020 beräknas medelbeloppet vara relativt oförändrad. Medelbeloppet för år 2020 beräknas till 27 700 kronor.

Särskilt bostadstillägg

Utgifterna för särskilt bostadstillägg till pensionärer beräknas öka svagt från 2015 till 2016. Utgifterna för särskilt bostadstillägg prognostiseras till 65 miljoner kronor 2016.

Antalet personer som omfattas av förmånen 2016 beräknas till 2 400 och medelbeloppet till 25 400 kronor. Utgifterna för SBTP antas vara i stort sett oförändrat från 2016 till 2020.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 20 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgift för bostadstillägg till pensionärer för budgetåret 2017 beräknas till 8 249 miljoner kronor.

Många olika faktorer påverkar utgifterna för BTP. Effekten kan vara olika för olika individer beroende på om de har förmögenhet, vilken typ av pension och inkomst de har, samt boendekostnad. Benägenheten att ansöka om bostadstillägg påverkar också utgiften. Det är osäkert hur stort mörkertalet är, det vill säga hur många som är berättigade till bostadstillägg men som inte har ansökt om det. Förändras benägenheten att ansöka om bostadstillägg kan utgifterna för bostadstillägg påverkas.

Om prognosen för boendekostnadsindex höjs med en procentenhet bedöms BTP-utgifterna öka med 96 miljoner kronor. En bostadskostnadsökning har en stor inverkan på medelbeloppet men ökar även antalet individer som erhåller BTP. Balansindex påverkar utgifterna eftersom det påverkar den inkomstrelaterade pensionen. Om prognosen för balansindex ökar med en procent bedöms utgifterna minska för BTP med ungefär 84 miljoner kronor.

Om 1 000 personer tillkommer utöver prognosen ökar BTP-utgifterna med 29 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma genomsnittliga BTP som de som finns i beståndet. Det bör dock påpekas att de som ligger nära inkomstgränsen för att vara berättigade till BTP påverkar utgifterna i betydligt mindre omfattning. Om 1 000 BTP-tagare tillkommer från detta ”gränsskikt” påverkas utgifterna bara med någon miljon kronor.

Både antalet BTP-tagare och medelbeloppet påverkas av hur den inkomstgrundade ålderspensionen utvecklas. I ett längre perspektiv är denna utveckling osäker, den påverkas av konjunktur, utvecklingen på kapitalmarknaden och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet. På några års sikt bör utvecklingen vara relativt stabil.

1:4 Äldreförsörjningsstöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2015	2016	2017	2018	2019	2020
803 416 ¹	882 000	962 400	1 042 800	1 118 500	1 196 900

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2017 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2016 redovisas i hemställan.

Ändamål

Från anslaget bekostas Äldreförsörjningsstöd. Detta är avsett för personer 65 år och över som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra pensionsförmåner. Det kan vara personer som har en låg pension eller som helt saknar pension på grund av att de vistats för få år i Sverige. Även de som har tidiga uttag av pension och de som inte betalat in tillräckliga avgifter kan vid 65 års ålder få äldreförsörjningsstöd på grund av att de har reducerad pension. Äldreförsörjningsstöd kan beviljas till den som är bosatt i Sverige och som har fyllt 65 år.

Äldreförsörjningsstöd betalas ut med det belopp varmed den sökandes inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå. Vid prövning av rätten till äldreförsörjningsstöd ska först den sökandes inkomster beräknas. Från inkomsterna görs avdrag för skälig bostadskostnad. Det som återstår av den sökandes inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad jämförs med ett fastställt belopp för skälig levnadsnivå. Som skälig bostadskostnad anses en bostadskostnad som uppgår till högst 6 200 kronor per månad för ogift och 3 100 kronor per månad för gift. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. En skälig levnadsnivå anses motsvara en tolfedel av 1,473 prisbasbelopp för den som är ogift och en tolfedel av 1,204 prisbasbelopp för den som är gift.

Anslaget finansieras i sin helhet med statliga medel.

Antaganden

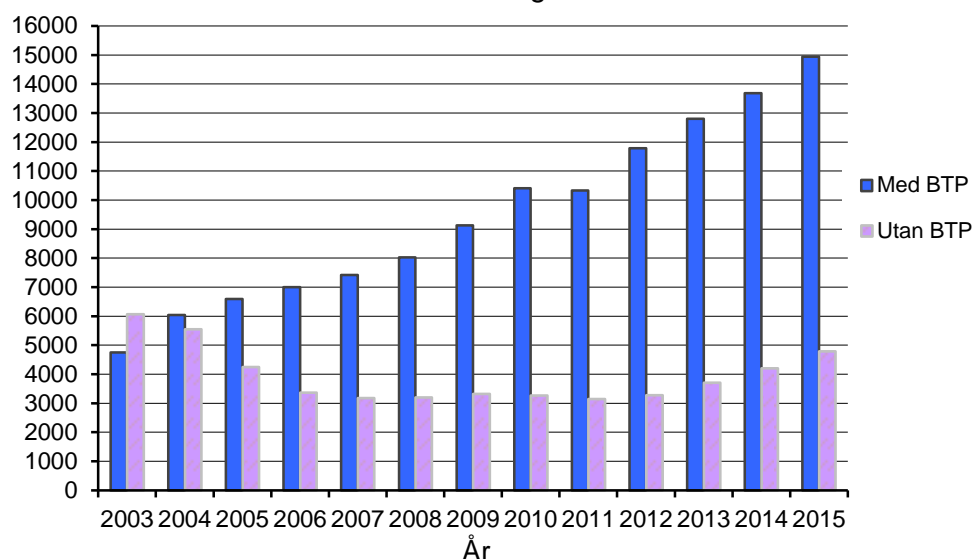
Beräkningarna grundas på antaganden om prisbasbelopp, bostadskostnadernas utveckling och antalsutveckling för målgruppen.

Analys av 2015

Antalet personer som fick äldreförsörjningsstöd (ÄFS) 2015 var i genomsnitt 19 700.

Förmånstagarna kan delas in i två grupper, de som har och de som inte har bostadstillägg. De utan bostadstillägg (BTP) var i medeltal 4 800 personer år 2015.

Medelantal förmånstagare

Från och med 2007 minskar inte längre antalet ÄFS-tagare utan BTP. Antalet minskade tidigare på grund av att många fick hel garantipension efter 10 års bosättningsstid. Efter 10 års bosättningsstid kan de som är födda 1937 eller tidigare få hel garantipension.

Invandringen av asylskäl ökade fram till 2007 för att sedan minska fram till år 2011. Efter år 2011 har den återigen ökat. Antalet ÄFS-tagare utan BTP har också ökat något de sista åren.

Den andra delgruppen är de som har låg pension med bostadstillägg (BTP) och eventuellt särskilt bostadstillägg (SBTP), men som ändå hamnar under skälig levnadsnivå. Det kan vara personer som har vistats för kort tid i Sverige för att få hel garantipension eller personer som har reducerad pension av någon orsak. Det kan vara de som har tidiga uttag av pension och de som inte betalat in tillräckliga avgifter som vid 65 års ålder får äldreförsörjningsstöd på grund av att de har reducerad pension.

Antalet i den andra delgruppen var i genomsnitt 14 900 personer under 2015.

Gruppen ökar i antal eftersom det är en något större andel av dem som är födda 1938 eller senare som får ÄFS. Orsaken är att de som är födda 1938 eller senare inte är berättigade till hel garantipension efter 10 års bosättningsstid. Antalet förmånstagare påverkas även av skatteförändringar eftersom ÄFS beräknas utifrån nettopensionen.

Medelbelopp

Medelbelopp för ÄFS för 2015 blev 39 200 kronor, 85 000 kronor för dem utan BTP och 24 500 kronor för dem med BTP. Medelbeloppet ökade från 2014 till 2015 beroende på högre boendekostnader (+1,5 procent).

Analys av 2016–2020

Prognosen är sänkt något jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning. Antalet förmånstagare beräknas bli något lägre jämfört med föregående prognos.

Antalet personer med ÄFS beräknas öka under kommande år eftersom en större andel av dem som är födda 1938 eller senare är berättigade till ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller tidigare. För den sistnämnda gruppen kan hel garantipension ersätta ÄFS efter 10 års bosättningsstid. En del av den utgift som för födda 1937 eller tidigare

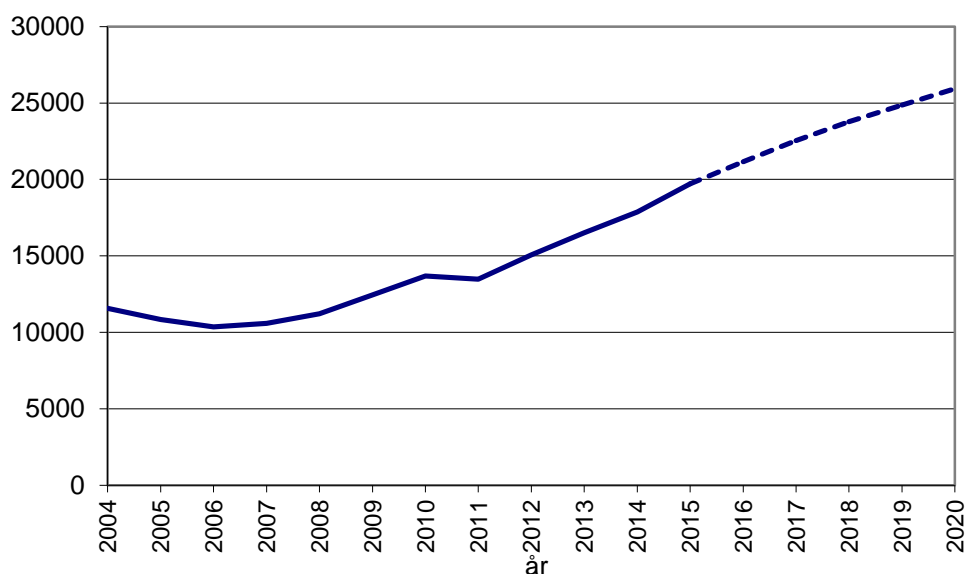
bokförs under anslaget garantipension bokförs därför för födda 1938 eller senare under anslaget äldreförsörjningsstöd. Denna olikhet mellan födelseårgångarna kommer att påverka antalsutvecklingen för ÄFS under många år.

Antalet förmånstagare påverkas av minskad eller ökad invandring. Invandringen (asylskäl) minskade tidigare, men under de senaste åren har den ökat. Ungefär två procent är över 60 år av dem som invandrar av asylskäl och som får uppehållstillstånd.

Antalet förmånstagare påverkas även av skatteförändringar eftersom ÄFS beräknas utifrån nettopensionen. Skatten har sänkts år 2016 för dem över 65 år. Det har en sänkande effekt på utgiften.

Till år 2020 beräknas antalet förmånstagare öka till 25 900 personer.

Antal personer med äldreförsörjningsstöd, utfall och prognos

Antalet ÄFS-tagare med BTP bedöms öka kommande år. Det är betydligt fler av dem födda 1938–1950 som har ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller tidigare år. Antalet ÄFS-tagare utan BTP beräknas också öka kommande år. SCB och Migrationsverket prognostiserar en relativt hög invandring kommande år och det antas leda till fler förmånstagare. De flesta som kommer till Sverige är visserligen yngre personer men bland invandrarna finns en del äldre personer som kan vara berättigade till äldreförsörjningsstöd. Den ökade invandringens påverkan på utgifterna för ÄFS är relativt osäker.

Medelbelopp

Medelbeloppet ökar med anledning av högre boendekostnader. En del som tillkommer har dessutom höga belopp i ÄFS. Medelbeloppet beräknas totalt sett öka något under prognosperioden. Medelårsbeloppet för år 2016 beräknas till 40 100 kronor, för 2017 till 41 100 kronor och för år 2020 till 44 400 kronor.

Bostadskostnaderna beräknas öka med ungefär 1,2 procent år 2016 samtidigt som prisbasbeloppet minskar med 0,4 procent. År 2017 beräknas boendekostnaderna öka med 2,0 procent och prisbasbeloppet öka med 0,9 procent. Skälig levnadsnivå är knuten till prisbasbeloppet och denna förändring påverkar därför utgiftsprognosen.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 20 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgifter för äldreförsörjningsstöd för budgetår 2017 beräknas till 962 miljoner kronor.

Många olika faktorer påverkar utgifterna för ÄFS. Effekten kan vara olika för olika individer beroende på om de har förmögenhet, vilken typ av pension och inkomst de har, samt boendekostnad. Benägenheten att ansöka om äldreförsörjningsstöd påverkar också utgiften. Det är osäkert hur stort mörkertalet är, det vill säga hur många som är berättigade till äldreförsörjningsstöd men som inte har ansökt om det. Förändras benägenheten att ansöka om äldreförsörjningsstöd kan utgifterna för äldreförsörjningsstöd påverkas.

Om prognosen för boendekostnaderna i genomsnitt höjs med en procentenhet beräknas utgifterna för äldreförsörjningsstöd öka med 7,3 miljoner kronor. En ökning av bostadskostnaden har en stor inverkan på medelbeloppet. Om prognosen för prisbasbeloppet ökar med 100 kronor beräknas utgifterna öka med 0,7 miljoner kronor.

Om 1 000 personer med ÄFS tillkommer utöver prognosen ökar utgifterna för äldreförsörjningsstöd med 43 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma medelbelopp som dem i beståndet.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1:5 Barnpension och efterlevandestöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2015	2016	2017	2018	2019	2020
904 916 ¹	957 900	1 156 900	1 343 200	1 449 700	1 563 100

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2017 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2016 redovisas i hemställen.

Ändamål

Från anslaget bekostas barnpension och efterlevandestöd.

Barnpension och efterlevandestöd betalas ut till barn vars ena eller båda föräldrar har avlidit. Förmånerna betalas ut till och med den månad barnet fyller 18 år men kan förlängas om barnet går i grund- eller gymnasieskola, dock längst till och med juni månad det år barnet fyller 20 år.

Barnpension baseras på den avlidna föräldrarnas intjänade pensionsrätt inom ålderspensionssystemet. Övergångsregler finns för dem som hade barnpension vid ingången av år 2003.

Efterlevandestöd är ett grundskydd. Det utgör 40 procent av prisbasbeloppet (80 procent om båda föräldrarna avlidit). Det minskas med den barnpension som betalas ut.

Anslaget belastas med de totala utgifterna för ovannämnda förmåner. En socialavgift, efterlevandepensionsavgiften, avses täcka utgifterna för bland annat barnpension. Efterlevandestöd finansieras däremot med statliga medel.

Antaganden

Prognoserna grundas på antaganden om prisbasbeloppet, inkomstindex samt SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2015

År 2015 uppgick utgifterna till 905 miljoner kronor, varav 697 miljoner kronor för barnpension och 208 miljoner kronor för efterlevandestöd. Utgiften för barnpension minskade något jämfört med 2014 medan utgiften för efterlevandestöd ökade. Sammantaget blev anslagsbelastningen 28 miljoner kronor högre 2015 än 2014.

Antalet barnpensioner var 21 400 i genomsnitt under året och antalet efterlevandestöd 10 000. Antalet barnpensioner minskade något 2015, främst av demografiska skäl. Antalet efterlevandestöd ökade ganska kraftigt 2015, med ungefär 15 procent. Dessutom ökade de retroaktiva utbetalningarna.

Antalet ansökningar om efterlevandestöd blev fler 2015 jämfört med 2014 men färre än 2013. Antalet ärenden som avslutades blev dock fler 2015 jämfört med tidigare år. Beviljandefrekvensen, som ökade kraftigt 2014 på grund sänkta beviskrav, ökade ytterligare 2015 till 87 procent. Åren 2012 och 2013 var beviljandefrekvensen i genomsnitt 22 procent.

Barnpensionerna indexerades upp med 0,5 procent 2015 genom följsamhetsindexeringen. Nybeviljade barnpensioner är lägre i genomsnitt än de barnpensioner som

upphör vilket medförde att medelbeloppet för barnpension minskade med 0,4 procent 2015. Medelbeloppet för barnpension var 31 600 kronor år 2015.

Medelbeloppet för efterlevandestöd ökade med fyra procent år 2015 trots att prisbasbeloppet endast ökade med 0,2 procent. Det beror på att det var en högre andel efterlevandestöd som inte reducerades mot barnpension 2015 jämfört med 2014.

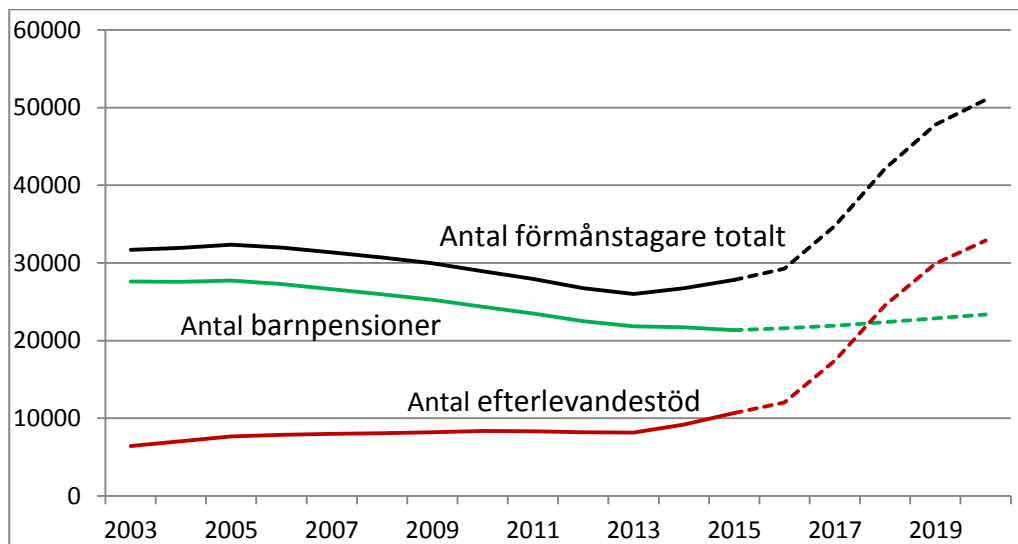
Analys av 2016–2020

Antalet barnpensioner beräknas vara oförändrat 2016 jämfört med 2015. För åren därefter beräknas att detta antal kommer att öka. Antalsutvecklingen påverkas av antalet barn i tonåren. De flesta som har barnpension är över 12 år. SCB prognostiserar att antalet barn i tonåren ökar. Dödsriskerna hos vuxna i åldrarna 25–55 år har minskat under de senaste åren. SCB har i sin befolkningsprognos en fortsatt minskning av dödsriskerna för dessa åldrar. Det har en sänkande effekt på utvecklingen av antalet pensionstagare med barnpension.

Det beräknas att antalet efterlevandestöd kommer att öka under många år framöver. Antalet ansökningar kan förväntas öka kraftigt kommande år. Detta beror främst på ökningen av antalet flyktingar. Enligt Migrationsverkets statistik var till exempel antalet ensamkommande flyktingbarn ungefär nio gånger fler 2015 än 2013. Det kan därför förväntas att antalet ansökningar för efterlevandestöd kommer att öka under de närmaste åren. Det antas att beviljandefrekvensen för dessa ärenden kommer att vara kvar på en hög nivå även efter 2015.

Det totala antalet förmånstagare med barnpension eller efterlevandestöd har minskat under flera år men ökade 2014 och 2015. Det beräknas att denna ökning fortsätter under hela prognosperioden, givet oförändrade regler. Se diagrammet som följer.

Antal förmånstagare med barnpension eller efterlevandestöd, utfall och prognos

Antalet barnpensioner beräknas vara 21 600 i genomsnitt år 2017 och 23 000 år 2020. Antalet efterlevandestöd beräknas vara 14 800 i genomsnitt år 2017 och 31 600 år 2020.

Det beräknas att medelbeloppet för barnpensioner minskar något 2016 för att därefter öka. Följsamhetsindexeringen beräknas medföra att barnpensionerna räknas upp alla prognosår men medelbeloppet reduceras av att nybeviljade barnpensioner är lägre än barnpensioner som upphör. Medelbeloppet beräknas bli 32 000 år 2017 och 33 600 kronor år 2020.

Medelbeloppet för efterlevandestöd beräknas till 15 800 år 2017 och 18 500 år 2020. Orsaken till den relativt kraftiga ökningen är att flyktingbarn som får efterlevandestöd oftast får ett efterlevandestöd som inte är samordnat med barnpension. En större andel efterlevandestöd beräknas således bli oreducerade vilket höjer medelbeloppet för efterlevandestöd.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 20 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgifter för barnpension och efterlevandestöd för budgetår 2017 beräknas till 1 156,9 miljoner kronor.

En ökning av inkomstindex med en procent ökar anslagsbelastningen med 7,2 miljoner kronor. Om prisbasbeloppet blir 100 kronor högre beräknas utgifterna öka med ungefär 1,0 miljoner kronor.

Om antalet barnpensioner blir 100 fler än enligt beräkningarna ökar anslagsbelastningen med 3,3 miljoner kronor. Om antalet efterlevandestöd blir 100 fler än beräknat ökar anslagsbelastningen med ungefär 3,0 miljoner kronor.

1:7 Pensionsrätt för barnår

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Anslag (= tillgängliga medel=anslagsbelastning)	6 875 558 ¹	7 237 862 ¹	7 528 100	7 680 100	8 209 000	8 740 000
Preliminär avgift	6 645 895	6 876 216	-	-	-	-
Reglering, avser förhållanden tre år tidigare	229 663	361 646	282 500	-16 300	3 800	0
Prognostiserad avgift för respektive år	6 630 151	6 879 900	7 245 600	7 696 500	8 205 100	8 740 000

¹ Fastställd av riksdag eller regering.

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2017 är 7 528 miljoner kronor. Prognostiserad avgift år 2017 är 7 246 miljoner kronor och till denna ska regleringsbeloppet för år 2014 på 282 miljoner kronor läggas.

Ändamål

Inkomstpensionen och premiepensionen grundas på erlagda avgifter för *inkomst av anställning* (som också omfattar vissa socialförsäkringsersättningar som t.ex. dagpenning från arbetslöshetskassa, föräldrapenning, sjukpenning m.m.), inkomst av annat förvärvsarbete, samt på *pensionsgrundande belopp*. För försäkrad förälder till små barn i åldern 0-4 år och/eller med adoptivbarn som inte uppnått 11-års åldern, fastställs det pensionsgrundande beloppet för barnår som det förmånligaste av följande tre beräkningsalternativ:

1. En utfyllnad till den enskildes pensionsunderlag året före barnets födelse/året då adoptivbarnet är i adoptivföräldrars vård.
2. En utfyllnad till 75 procent av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år.
3. Ett fast belopp på ett inkomstbasbelopp.

Från anslaget Pensionsrätt för barnår betalas en statlig ålderspensionsavgift på 18,5 procent av det pensionsgrundande beloppet till ålderspensionssystemet.

Antaganden

Beräkningarna grundas på antaganden om antalet barn i åldern 0-4 år, inkomstbasbeloppet, timlöneutvecklingen och ränteutvecklingen.

Analys av 2015

Anslagsbelastningen för år 2015, 6 876 miljoner kronor är fastlagd av regeringen/riksdag och eventuell avvikelse belastar anslaget tre år senare, år 2018, som ett regleringsbelopp.

Analys av 2016–2020

Anslagsbelastningen för år 2016, 7 238 miljoner kronor är fastlagd av regeringen/riksdag och eventuell avvikelse belastar anslaget tre år senare, år 2019, som ett regleringsbelopp.

Antalet berörda föräldrar antas öka i takt med hur antalet barn i åldern 0 – 4 år växer enligt befolkningsprognosen. SCB prognostiserar att antalet barn i de åldrarna ökar bland annat på grund av högre invandring och det medför ökade utgifter. Till detta

kommer de ekonomiska antagandena för perioden som påverkar pensionsrätten på olika sätt beroende på om föräldern är i närheten av taket för den pensionsgrundande inkomsten eller ej. De ekonomiska tillväxtantagandena är över lag positiva, vilket leder till större utfyllnad för dem som inte når upp till inkomsttaket. För föräldrar som ligger nära taket blir pensionsrätten lägre vid en tillväxt av den egna lönen som överstiger utvecklingen av inkomstbasbeloppet.

Under prognosperioden beräknas andelen som får barnårsrätt enligt alternativ 1 (se ovan) minska något och andelen med barårsrätt enligt alternativ 3 öka något. Beloppen enligt alternativ 3 är lägre och denna förändring över tid har därför en dämpande effekt på utgiftsutvecklingen.

Känslighetsanalys

För år 2017 gäller följande:

Om antalet berörda familjer blir 1 000 fler än beräknat, skulle anslagsbelastningen öka med 18,9 miljoner kronor.

Om inkomstbasbeloppet skulle höjas med 100 kronor skulle anslagsbelastningen öka med 3,3 miljoner kronor.

Om löneökningen blir en procentenhet högre år 2017, skulle anslagsbelastningen öka med 23,6 miljoner kronor. Om även löneökningen år 2016 antas öka med en procentenhet skulle anslagsbelastningen öka med 70,2 miljoner kronor.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget

Prognos. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2015 ¹	2016	2017	2018	2019	2020
Pensioner från AP-fonderna	264 564 800	282 402 000	297 572 000	313 297 000	325 011 000	334 858 000
Övriga utgifter från AP-fonderna	2 901 400	2 995 000	3 065 000	3 124 000	3 187 000	3 248 000
Summa under utgiftstaket	267 466 200	285 397 000	300 637 000	316 421 000	328 198 000	338 106 000
Premiepensioner	6 008 300	7 636 000	8 842 000	10 573 000	12 630 000	15 072 000
Summa ålderspensionssystemet	273 474 500	293 033 000	309 479 000	326 994 000	340 828 000	353 178 000

¹ Preliminärt utfall

De utgifter som redovisas i detta avsnitt omfattar den inkomstgrundade ålderspensionen, dvs. förmånerna tilläggspension, inkomstpension och premiepension. Dessa förmåner finansieras via AP-fonderna och premiepensionssystemet. Även AP-fondernas administrationskostnader (exklusive sjunde AP-fonden), förvaltningsavgifter och kostnadsersättningar till Pensionsmyndigheten och Skatteverket m.fl. ingår i de utgifter som redovisas. Dessutom ingår överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna enligt lag (2002:125).

Utgifterna för de inkomstgrundade ålderspensionerna ingår inte i statens budget. AP-fondernas utbetalningar och administrationskostnader m.m. redovisas ändå under statens utgiftstak. Premiepensionerna redovisas däremot inte under utgiftstaket.

Inkomstpensionssystemet

Ändamål

Inkomstgrundad ålderspension finansieras genom en allmän pensionsavgift, en arbetsgivaravgift, en egenavgift och en statlig ålderspensionsavgift. Den allmänna pensionsavgiften förs helt till AP-fonderna medan de andra tre avgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet. Den del av arbetsgivaravgiften och egenavgiften som avser inkomster över taket får staten. Inkomst- och tilläggspension betalas från AP-fonderna.

Inkomstpension och tilläggspension för ett år finansieras i princip från detta års avgifter. Om det behövs skjuter AP-fonderna till medel. Inkomstpensionssystemet är således ett fördelningssystem med en buffertfond.

För inkomstpensionssystemet görs varje år ett bokslut där tillgångar och skulder m.m. redovisas. För inkomstpensionssystemet beräknas också ett så kallat balanstal. Detta tal visar relationen mellan inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder. Tillgångarna består av en så kallad avgiftstillgång samt AP-fondernas fondkapital. Avgiftstillgången beräknas som produkten mellan de avgifter som förs till AP-fonderna under ett år och den så kallade omsättningstiden som visar hur lång tid som förflyter i genomsnitt från det en pensionsrätt intjänas tills dess motsvarande pensionsrätt ger upphov till en pensionsutbetalning. Pensionsskulden består av två delar, pensionsskuld för dem som är i förvärvsaktiv ålder och pensionsskuld för pensionärer. Vissa regeländringar har skett vid beräkning av balanstalet, se avsnittet ”Prognoser för inkomstindex och balanstal”.

Så länge balanseringen inte är aktiverad indexerar intjänade pensionsrätter för inkomstpension med inkomstindex. Pensionsutbetalningarna följsamhetsindexeras vilket innebär att de räknas om vid varje årsskifte med hjälp av inkomstindex med ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett balansindex i stället för inkomstindex. Det balansindex som används ett år baseras på det balanstal som beräknades från utfallet två år innan. Från och med 2017 används istället ett så kallat

dämpat balanstal. Balansindex används vid indexeringen tills inkomstpensionssystemet åter är i balans och balansindex har blivit lika stort som inkomstindex.

De som är födda 1937 eller tidigare kan ha rätt till tilläggspension. Den baseras på intjänade pensionspoäng enligt reglerna i det tidigare ATP-systemet. Tilläggspensionen består i princip av ATP och ett belopp motsvarande den tidigare folkpensionen.

Inkomstpension kan utges till pensionärer som är födda 1938 eller senare. För personer födda 1938–1953 utges en del av pensionen i form av inkomstpension (och premiepension) och en del av pensionen i form av tilläggspension. Ju tidigare i perioden personen är född desto större är andelen tilläggspension.

Rätt till inkomstgrundad ålderspension har en person som är 61 år eller äldre med intjänad pensionsrätt. En försäkrad kan själv välja från och med vilken månad pensionen ska börja utges. Ju senare pensionsuttaget påbörjas desto högre blir pensionen. Pensionären kan välja mellan att ta ut hel eller partiell pension, med nivåerna $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$.

Inkomstpensionen är avgiftsbaserad. En persons inbetalda pensionsavgifter registreras som pensionsrätter på ett individuellt pensionskonto. Pensionsrätterna ackumuleras till ett fiktivt pensionskapital, pensionsbehållningen. När en person väljer att ta ut sin pension beräknas årsbeloppet genom att pensionsbehållningen divideras med ett kohort- och åldersberoende delningstal.

Inkomstpensionen följsamhetsindexeras vid varje årsskifte. Tilläggspensionen följer prisbasbeloppet fram till och med årsskiftet innan den försäkrade fyller 65 år. Därefter följsamhetsindexeras även tilläggspensionen.

Pensionsmyndigheten anser

Pensionsmyndigheten anser att utgifterna för inkomst- och tilläggspension inte ska redovisas under utgiftstaket. Inkomstpension och tilläggspension finansieras genom specialdestinerade avgifter och en buffertfond. Därtill finns en balanseringsmekanism. Systemet är utformat så att inga andra medel ska behöva tas i anspråk för att finansiera pensionerna. De särskilda avgifterna, balanseringsmekanismen och ålderspensionssystemets autonomi kan sammantaget ses som en garanti för att det kommer att finnas medel för att betala ut ålderspensioner även i framtiden.

Att inkomstpensionerna och tilläggspensionerna redovisas under utgiftstaket kan skapa osäkerhet om vilket regelverk som är överordnat. Därmed finns risken att ålderspensionssystemet inte uppfattas som autonomt vilket kan rubba förtroendet för systemet.

De argument som anförts om ålderspensionerna skulle också kunna anföras när det gäller andra statligt finansierade förmåner som grundas på rättighetslagstiftning. Om till exempel kreditgränsen överskrids för en anslagsfinansierad förmån och inga nya medel erhålls blir det en konflikt mellan rättighetslagstiftningen och budgetlagstiftningen. Dessa förmåner ingår dock i statsbudgeten och inte i något autonomt system där inkomster och utgifter balanseras.

Analys av 2015

År 2015 utbetalades 264 565 miljoner kronor från AP-fonderna, varav tilläggspension 174 175 miljoner kronor och inkomstpension 90 390 miljoner kronor. Dessutom belastades AP-fonderna med 11,8 miljoner kronor för överföringar av värdet av pensionsrätter till de Europeiska gemenskaperna.

AP-fondernas förvaltningskostnader och kostnadsersättningar uppgick preliminärt till 2 890 miljoner kronor.

Antalet tilläggs pensioner var 2 018 000 i genomsnitt under 2015 och antalet inkomstpensioner var 1 393 000. Antalet tilläggs pensioner ökade med 2,1 procent medan antalet inkomstpensioner ökade med 8,1 procent. Den kraftiga ökningstakten för inkomstpension beror på att allt fler personer, födda 1938 eller senare, blir ålderspensionärer.

Antalet personer med inkomstpension i åldrarna 61 – 64 år ökade under 2015, från 87 000 i december 2014 till 90 000 ett år senare. Antalet med tidigt uttag hade en lägre ökningstakt 2015 jämfört med 2014.

Det fanns uppskattningsvis över 20 000 personer i december 2015 som var 65 år (födda 1950) och som inte hade påbörjat sitt pensionsuttag. Det totala antalet över 65 år som inte påbörjat sitt pensionsuttag men som senare kommer att ta ut pension uppskattas till 35 000. Det finns därutöver många med intjänad pensionsrätt som aldrig tar ut sin pension. Många av dem är utlandsboende med låg pensionsrätt beroende på att de bott i Sverige under ett fåtal år.

Medelbeloppet per år var 86 000 kronor för tilläggs pension och 65 000 kronor för inkomstpension år 2015.

• Premiepensionssystemet

Ändamål

Premiepensionssystemet är ett premiereservsystem. Premiepension kan utges till personer som är födda 1938 eller senare. För personer i den så kallade mellan-generationen, födda 1938–1953, utges en del av pensionen i form av inkomstpension och premiepension och en del av pensionen i form av tilläggs pension. Ju tidigare i perioden personen är född desto större är andelen tilläggs pension.

Premiepensionen är liksom inkomstpensionen avgiftsbaserad, men till skillnad från inkomstpensionen är pensionskapitalet reellt och placerat i olika fonder som den försäkrade själv väljer. Personen kan välja att ha mellan 1-5 fonder i sin premiepensionsportfölj. Om inget val av fonder görs placeras medlen hos den Sjunde AP-fonden, i statens årskullsförvaltningsalternativ (Såfa). Såfa är en generationsfond, andelen aktier och räntor ändras i takt med att en födelseårgång åldras.

För att ha rätt att ta ut premiepension måste personen vara 61 år eller äldre och ha ett positivt premiepensionskapital. Den försäkrade kan själv välja från och med vilken månad pensionen ska börja utges och till vilken nivå av alternativen 25, 50, 75 eller 100 procent. Ju senare pensionsuttaget påbörjas desto högre blir premiepensionen i och med att den förväntade återstående livslängden är kortare. Uttag av premiepension kan börja samtidigt som uttag av inkomstpensionen eller vid annat tillfälle. Vid uttagstillfället kan den försäkrade välja att stanna kvar i fondförsäkring, alltså att själv fortsätta att förvalta sitt kapital och ha kvar sitt fondval. Det går också att välja att övergå till en så kallad traditionell försäkring.

Både inom fondförsäkring och inom traditionell försäkring kan den försäkrade välja till ett efterlevandeskydd till sin maka/make eller registrerad partner i samband med uttaget av sin premiepension. Med ett efterlevandeskydd menas att pensionen betalas ut så länge som den försäkrade eller medförsäkrade är vid livet. I gengäld blir pensionsbeloppet som betalas ut lägre än vad det skulle ha varit utan efterlevandeskydd eftersom pensionskapitalet ska räcka till båda liven.

Intjänade premiepensionsrätter kan överföras mellan makar och registrerade partners. En sådan överföring medför att premiepensionsrätten reduceras med för närvarande åtta procent som går till arvsvinst till alla i premiepensionssystemet.

Analys av 2015

Från premiepensionssystemet utbetalades 6 006 miljoner kronor år 2015. I detta belopp ingår efterlevandeskyddet som uppgick till 39 miljoner kronor år 2015. Dessutom överfördes drygt 1,8 miljoner kronor från premiepensionssystemet till de Europeiska gemenskaperna år 2015.

Vid 2015-12-31 uppgick värdet i fondförsäkringen till 839 miljarder kronor. Värdet för den traditionella försäkringen var 20,8 miljarder kronor.

Totalt var det 117 000 som ansökte om premiepension under 2015. Ungefär 19 procent valde att ha efterlevandeskydd till sin premiepension, en liten ökning jämfört med 2014.

Antalet personer inom premiepensionssystemet var 7,0 miljoner år 2015. Antalet premiepensionärer var 1 314 000 vid slutet av 2015. Antalet premiepensionärer ökade med ungefär åtta procent från föregående år. Medelbeloppet per år för premiepension var 4 700 kronor år 2015.

• Prognos för inkomstgrundad ålderspension

Antaganden

De antaganden som används vid beräkningen är främst inkomstindex, balansindex, prisbasbeloppet, timlöneutvecklingen, förändring av konsumentprisindex och SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2016–2020

Antalet med inkomstgrundad pension kan beräknas som summan av antalet tilläggs-pensioner för födda 1937 eller tidigare och antalet inkomstpensioner. Då bortses från dem som endast har premiepension. Antalet med inkomstgrundad pension beräknas öka från 2 047 000 i december 2015 till 2 127 000 i december 2017 och 2 238 000 i december 2020. Det beror främst på att antalet personer i befolkningen över 65 år ökar. En annan orsak till antalsökningen är att kvinnornas ökade förvärvsfrekvens under de 4–5 senaste decennierna har medfört att en större andel kvinnor i tillkommande födelse-årgångar har intjänat pensionsrätt jämfört med kvinnor i beståndet ålderspensioner. Ett ökat antal utomlandsbosatta pensionärer och ett ökat antal personer under 65 år med inkomstpension är andra orsaker till antalsökningen.

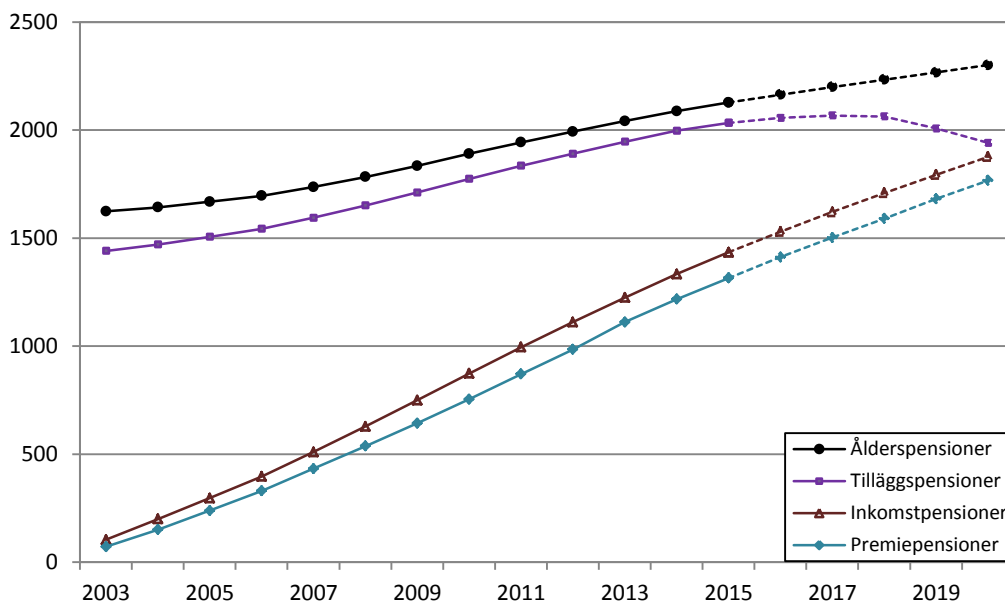
Antalet tilläggs-pensioner beräknas öka till 2 067 000 i december år 2017. Därefter börjar antalet minska till 1 941 000 i december år 2020. De som är födda 1954 eller senare får inte tilläggs-pension utan bara pension från det nya pensionssystemet, inkomstpension och premiepension. Detta har en minskande effekt på antalet tilläggs-pensioner från och med 2015 då de som är födda 1954 fyllde 61 år. Effekten blir mer påtaglig 2019 när de som är födda 1954 fyller 65 år.

Antalet inkomstpensioner beräknas öka till 1 621 000 i december år 2017 och 1 876 000 i december år 2020. Orsaken till den kraftiga ökningen är att allt fler födelseårgångar får rätt till denna förmån.

Antalet premiepensioner (exkl. efterlevandeskydd) beräknas bli 1 502 000 i december år 2017 och 1 767 000 i december år 2020. Det finns för närvarande 118 000 pensionärer över 65 år med inkomstpension som inte har premiepension. En del av dem har inte heller rätt till premiepension. En förhållandevis stor andel av dem med inkomstpension men inte premiepension är bosatta i utlandet. Många med inkomstpension har förmodligen medvetet valt att vänta med att ta ut sin premiepension. Det är dock troligt att det fortfarande finns en del som av misstag inte har sökt sin premiepension.

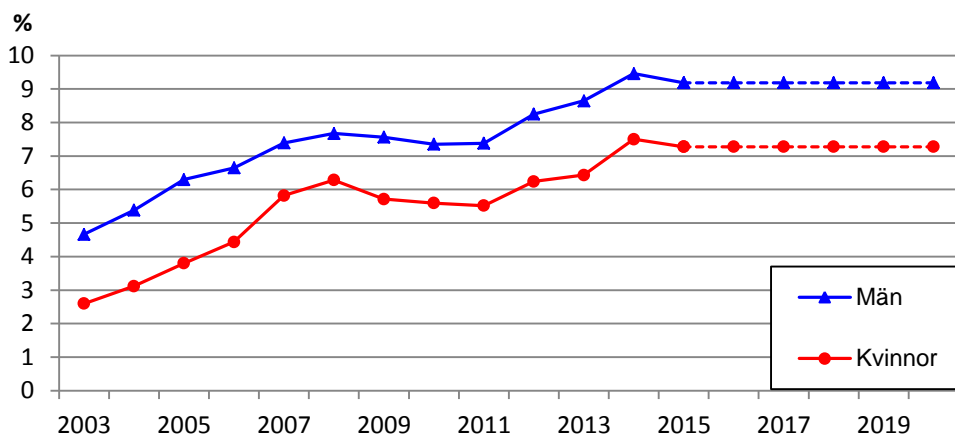
Diagrammet nedan visar utvecklingen av antalet med dessa ålderspensionsförmåner sedan 2003 och hur den fortsatta utvecklingen beräknas bli. Dessutom visas det totala antalet ålderspensioner, inklusive personer med endast garantipension.

Antal ålderspensioner, tilläggs pensioner, inkomstpensioner och premiepensioner i december, 1 000-tal

Andelen 61-åringar med ålderspension ökade kraftigt under perioden 2003 – 2008, minskade under åren 2009 – 2011 men ökade igen 2012 – 2014. År 2015 minskade antalet något. Det diagram som följer visar hur andelen 61-åringar med inkomstpension har utvecklats. För kommande år antas att andelen blir densamma som 2015. Detta antagande har stor inverkan på prognosen över det totala antalet med tidigt uttag av ålderspension.

Andel 61-åringar med inkomstpension i procent av antalet 61-åringar i befolkningen

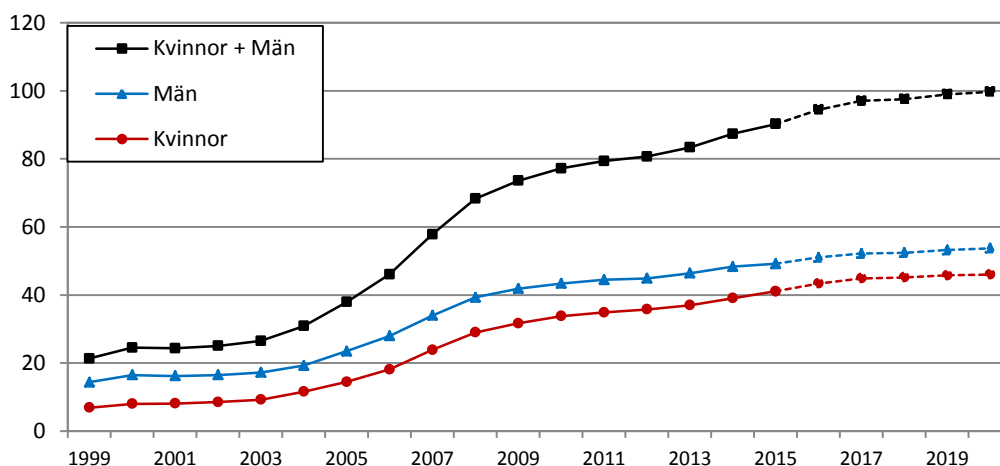
Det kan finnas flera skäl till att en person väljer att ta ut sin ålderspension före 65 års ålder. Några exempel:

- En del väljer att sluta att förvärvsarbeta helt eller delvis före 65 års ålder. De väljer att i stället få sin försörjning från ålderspension, kanske i kombination med tjänstepension.
- En del tar ut sin ålderspension tidigt och placerar pensionsbeloppet i kapitalförsäkringar eller på annat sätt samtidigt som de fortsätter att förvärvsarbeta.
- En del personer med sjukersättning kompletterar sjukersättningen med ålderspension.
- Personer som själva anser att de saknar arbetsförmåga av medicinska skäl men som ändå inte får rätt till sjukpenning eller sjukersättning kan påbörja ett tidigt uttag av sin ålderspension
- En annan grupp kan vara personer som är arbetslösa och inte har rätt till arbetslöshetsersättning och därför påbörjar sitt pensionsuttag tidigt.
- En del väljer att gå i pension före 65 års ålder beroende på att maken/makan har pensionerat sig.
- En del väljer att sluta arbeta helt eller delvis och tar ut ålderspension för att vårda sjuka anhöriga
- En del egenföretagare väljer att ta ut ålderspensionen tidigt för att få lägre egenavgifter.

Pensioneringsbeteendet kan ha påverkats av till exempel konjunkturedgångarna 2008 och 2012, balanseringen och de därmed sänkta inkomstpensionerna samt vissa regeländringar inom skattelagstiftningen och sjukförsäkringen. En konjunkturedgång kan påverka pensioneringsbeteendet på flera sätt. Fler arbetslösa kan medföra att fler väljer ett tidigt uttag av ålderspension. Å andra sidan kan den ökade osäkerheten medföra att färre väljer att sluta förvärvsarbeta ”i förtid” och att färre väljer att ta ut sin ålderspension för att placera beloppet i kapitalförsäkringar. Särskild löneskatt har införts från år 2016 på förvärvsinkomster för egenföretagare under 65 år som uppbär hel allmän ålderspension hela året. Det kan medföra att antalet med tidigt uttag minskar något men vi har inte räknat med någon sådan effekt.

Beståndet ålderspensioner i åldern 61 – 64 år har ökat alla år efter 2001. Detta framgår av nästa diagram som visar utvecklingen för antalet inkomstpensioner (före 2004 tillägspensioner) som betalas ut till pensionärer under 65 år. Det beräknas att antalet kommer att fortsätta att öka under alla år fram till 2020.

Antal personer i december med tidigt uttag av inkomstpension (före 2004 tilläggspension), 1 000-tal

Antalet personer som påbörjade pensionsuttaget efter 65 år ökade kraftigt mellan 2003 och 2009. Antalet har fortsatt att öka något för åren därefter men i betydligt långsammare takt. Det är dock än så länge färre personer som väljer sent uttag än tidigt uttag av ålderspension. De flesta som väljer sent uttag skjuter bara upp uttaget ett eller ett par år. Många med tidigt uttag tar ålderspension redan från 61 års ålder. Därför har tidigt uttag en större effekt på utgifterna än sent uttag.

Medelbeloppet för tilläggspension beräknas minska. Varje tillkommande födelseårgång får en allt lägre tilläggspension som en följd av den så kallade tjugondelsinfasingen av de nya pensionsförmånerna. År 2017 beräknas genomsnittlig tilläggspension bli 85 000 kronor och år 2020 ungefär 81 000 kronor.

Medelbeloppet för inkomstpension beräknas öka varje år. Detta beror främst på tjugondelsinfasingen och följsamhetsindexeringen av inkomstpensionen. År 2017 beräknas medelbeloppet bli 77 000 kronor och år 2020 ungefär 95 000 kronor.

Det beräknas bli balansering med balanstal större än ett 2017 – 2019. Det beräknas att balansindex har "nått ikapp" inkomstindex år 2019 vilket innebär att balanseringsperioden upphör då. Därefter beräknas pensionerna från inkomstindex. År 2017 beräknas AP-fondernas utbetalningar bli 297 572 miljoner kronor. De beräknas öka till 334 858 miljoner kronor år 2020.

Premiepensionssystemets utbetalningar beräknas bli 8 840 miljoner kronor år 2017 och 15 070 miljoner kronor år 2020. Dessa belopp inkluderar efterlevandeskyddet. Beloppen måste betraktas som mycket osäkra. Utgifterna påverkas bland annat av vid vilken ålder uttaget av premiepensionen påbörjas och hur kursutvecklingen blir i de olika fonder där de försäkrades premiepensionsmedel är placerade.

Utgifterna för efterlevandeskyddet beräknas bli ungefär 63 miljoner kronor år 2017 och 114 miljoner kronor år 2020.

År 2017 beräknas 57,0 procent av utbetalningarna utgöras av tilläggspension, 40,1 procent av inkomstpension och 2,9 procent av premiepension. År 2020 beräknas tilläggspensionens andel ha minskat till 45,9 procent. Inkomstpension beräknas då utgöra 49,8 procent av utbetalningarna och premiepension 4,3 procent. Under nästan hela prognosperioden kommer således tilläggspension att stå för merparten av utgifterna för inkomstgrundad ålderspension. Detta beror på att personer födda 1937 eller tidigare bara kan få denna förmån och att även de som är födda något av åren

1938 – 1953 får en del av sin inkomstgrundade pension som tilläggspension, dock i minskande omfattning.

Överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna antas bli 14 – 16 miljoner kronor per år, varav ungefär 2 miljoner kronor per år avser premiepension. Överföringarna varierar dock kraftigt mellan åren. Dessa variationer går inte att förutse.

AP-fondernas *administrationsutgifter och kostnadsersättningar* beräknas bli i storleksordningen 3 053 miljoner kronor år 2017 och 3 234 miljoner kronor år 2020.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen i januari.

Känslighetsanalys

Denna känslighetsanalys gäller endast utbetalningarna av inkomstpension och tilläggspension från AP-fonderna. Utgifterna för premiepension och AP-fondernas förvaltningskostnader kan betraktas som ganska små i detta sammanhang.

AP-fondernas utbetalningar beräknas bli 297 572 miljoner kronor år 2017. Om balansindex för år 2017 ökar med en procent beräknas utgifterna öka med 2 974 miljoner kronor.

Om antalet tilläggspensionärer är 1 000 fler än enligt beräkningen ökar utgifterna för tilläggspension med 85 miljoner kronor. Om medelbeloppets årsnivå för tilläggspension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kronor påverkas utgifterna med 206 miljoner kronor.

Om antalet inkomstpensioner är 1 000 fler än enligt beräkningen ökar utgifterna för inkomstpension med 77 miljoner kronor. Om medelbeloppets årsnivå för inkomstpension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kronor påverkas utgifterna med 159 miljoner kronor.

I ett längre perspektiv är utvecklingen av den inkomstgrundade ålderspensionen osäker, den påverkas av konjunktur och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet, antalet nytillkommande ålderspensioner ett visst år är relativt få jämfört med dem som fanns i systemet tidigare.

En osäker faktor är hur många som väljer att ta ut pension före 65 års ålder. Antalet med tidigt uttag ökade kraftigt åren 2004 – 2008. Ökningstakten minskade 2009 – 2012 men ökade igen 2013 – 2015, till stor del beroende på att andelen 61-åringar med inkomstpension ökade under åren 2012 – 2014. Framskrivningen av antalet med tidigt uttag påverkas bland annat av antagandet att andelen 61-åringar med inkomstpension blir densamma kommande år som 2015. Det är dock ett mycket osäkert antagande. Antalet med tidigt uttag år 2017 kan därför avvika från prognosen med över 5 000. Därmed kan utgifterna för inkomstpension och tilläggspension år 2017 avvika från prognosen med mer än en halv miljard kronor av detta skäl. Detta utgör ändå bara några promille av de totala utgifterna för dessa förmåner.

AP-fondernas inkomster och utgifter

Inkomstpension och tilläggspension finansieras via AP-fonderna, dock inte den sjunde AP-fonden som är knuten till premiepensionssystemet. Med begreppet ”AP-fonderna” i detta avsnitt avses 1 – 4 samt 6:e AP-fonden.

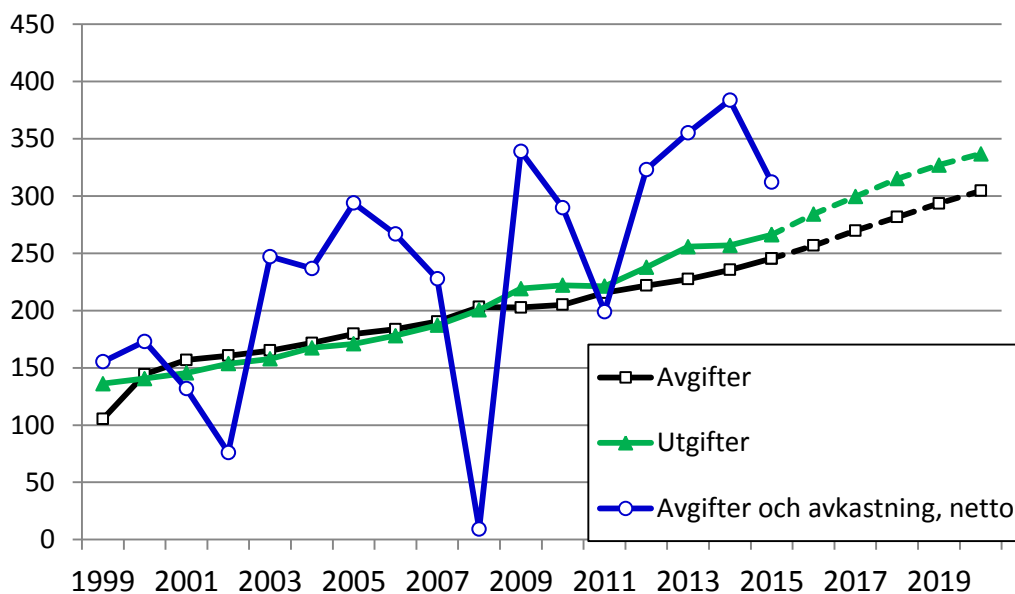
AP-fondernas inkomster består av en socialavgift som betalas av arbetsgivare och egenföretagare, en allmän pensionsavgift som betalas av alla förvärvsaktiva och statliga ålderspensionsavgifter som betalas från olika anslag i statsbudgeten. Till detta kommer avkastning på placerade medel.

Den allmänna pensionsavgiften är 7,0 procent och socialavgiften 10,21 procent. Nivån för statliga ålderspensionsavgifter som avser ”transfereringar” är i huvudsak 10,21 procent av utbetald förmån. För övriga pensionsgrundande belopp som till exempel Pensionsrätt för barnår, är nivån 18,5 procent. Socialavgiften (arbetsgivaravgift och egenavgift) fördelas mellan AP-fonderna, statsbudgeten och premiepensionssystemet. De statliga ålderspensionsavgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet medan den allmänna pensionsavgiften i sin helhet förs till AP-fonderna.

Det diagram som följer visar AP-fondernas utgifter och avgiftsinkomster mellan 1999 och 2015 samt en prognos till och med 2020. Dessutom redovisas de totala inkomsterna (inklusive fondavkastningen, netto) till och med 2015. År 1999 var avgiftsinkomsterna lägre än utgifterna men efter en avgiftshöjning år 2000 blev de högre. Från och med år 2009 har avgiftsinkomsterna varit lägre än utgifterna igen och detta beräknas också gälla för alla prognosår.

Om man inkluderar fondavkastningen men gör avdrag för eventuella realisationsförluster m.m. i begreppet ”inkomster” har inkomsterna varit högre än utgifterna de flesta åren sedan 1999. Inkomsterna var dock lägre än utgifterna 2001, 2002, 2008 och 2011. Framför allt utmärker sig år 2008 då realisationsförlusterna var i samma storleksordning som avgiftsinkomsterna. Hur stor fondavkastningen kommer att bli för åren framöver är mycket osäkert. Det kommer troligen att variera kraftigt mellan åren. Därför redovisas ingen prognos för detta i diagrammet.

AP-fondernas inkomster och utgifter, miljarder kronor

I december år 2015 uppgick fondkapitalet hos AP-fonderna till 1 230 miljarder kronor preliminärt.

Frivillig pension

Den frivilliga pensionsförsäkringen tillkom vid den allmänna folkpensioneringens införande 1914. Försäkringens uppgift var att tjäna som ett komplement till de obligatoriska försäkringarna. Möjligheten att göra inbetalningar till försäkringen togs dock bort den 1 januari 1981.

Försäkringen regleras av förordningen (1962:521) om frivillig pensionsförsäkring hos Pensionsmyndigheten och av de bestämmelser som tidigare fanns i 22 kap lagen om allmän försäkring. Dessutom gäller särskilda av regeringen fastställda försäkringstekniska grunder som bland annat reglerar beräkningen av de kapitalbelopp som måste avsättas för framtida förpliktelser (premiereserv) och för bestridande av framtida omkostnader (omkostnadsreserv).

Den frivilliga pensionsförsäkringen är självbärande och försäkringstekniskt uppbyggd. Den finansieras genom premier och fondavkastning. De försäkringstekniska grunderna bygger på antaganden om ränte-, dödlighets- och omkostnadsutveckling.

Förmånerna höjs i takt med att överskott uppkommer på försäkringsrörelsen. Överskottet utgör skillnaden mellan den frivilliga pensionsförsäkringens totala fond och dess premiereserv d.v.s. den beräknade framtida skulden till de försäkrade. Under år 2015 var antalet personer som fick pension från den frivilliga pensionsförsäkringen ungefär 3 900. Antalet försäkrade som ännu inte sökt pension var ungefär 2 800.

Försäkringen bildar fem olika fonder. Anledningen till att försäkringen har delats upp på fem delfonder är att de försäkringstekniska grunderna ändrats i anslutning till förändringar i det allmänna ränteläget och nedgången av befolkningsdödligheten.

År 2015 utbetalades 29 miljoner kronor i frivilliga pensioner. De fem fonderna uppgick sammantaget till 412 miljoner kronor vid utgången av året.

För försäkringen upprättas särskilda försäkringstekniska sammanställningar.